PLAN VAN AANPAK

2022 - 2026

Energiestrategie
regio Rotterdam Den Haag

Versie 16 februari 2023

INHOUDSOPGAVE

Inleiding 3
1. Uitvoerings- en beleidsstrategie 5
RES 2.0 en het omgevingsbeleid 6
Sub-regionale aanpak 7
Kickstarten projecten 8
Planning & proces 2023 9
Planning 2023 10
Warmte 11
2. Activiteiten en resultaten uitvoeringslijnen 11
Elektriciteit 17
Energiesysteem: (ruimtelijke) effecten van keuzes 22
3. Participatie 25
4. Communicatie 29
5. Begroting 31
Bijlage 1 – Overlegmomenten 2023 32
Bijlage 2 – Uitgangspuntennotitie RES 2.0, 2022 34

INLEIDING

Dit herziene Plan van Aanpak vormt het gezamenlijke vertrekpunt voor de RES-partners voor de aankomende bestuursperiode van gemeenten (2022-2026), en specifiek in 2023. Het geeft richting aan de stappen die genomen moeten worden om de samen vastgestelde ambities zoals opgenomen in de RES 1.0 tijdig waar te kunnen maken.

In de Regionale Energiestrategie (RES) "vertalen gemeenten, provincies en waterschappen – samen met vele partners – de ambitie voor het opwekken van meer hernieuwbare elektriciteit op land naar concrete plannen" (Handreiking RES 2.0). De RES biedt inzicht in de regionale strategie warmte die bovengemeentelijke kansen schetst voor de warmtetransitie in de gebouwde omgeving. Ook wordt inzicht gegeven in de regionale inzet rond duurzame brandstoffen en de impact van de ontwikkelingen uit de RES voor het energiesysteem, waaronder netwerken en energieopslag.

De samenwerking komt voort uit het besef dat we in de regio met zijn allen aan de lat staan om onze ambities waar te maken. Het is de intrinsieke motivatie bij de betrokken partijen om de leefomgeving van onze regio te verbeteren. Dit kan alleen in samenhang met overige opgaven, door in dialoog afstemming te zoeken, samen oplossingen te bedenken en doelmatig aan de slag te gaan. Collectieve actie versterkt de positie van de betrokken partijen om beter, slimmer, sneller en goedkoper te kunnen werken.

De regio Rotterdam Den Haag heeft in de RES 1.0 (juli 2021) de ambitie uitgesproken zich in te zetten voor de opwek van 2,8 – 3,2 TWh duurzaam opgewekte elektriciteit. Daarmee levert de regio 8 tot 9% van de landelijke doelstelling van 35 TWh. Op voorhand staan de inhoudelijke ambities niet ter discussie. Eventuele conclusies over de voortgang in de uitvoeringslijnen, kunnen aanleiding zijn voor een dialoog over de (realiseerbaarheid van de) ambitie.

Het proces in de RES-regio moet uiteraard gezien worden in de context van het Klimaatakkoord (2019) en het Coalitieakkoord Rutte IV (2021 – 2025). In het Coalitieakkoord wordt het bestaande reductiedoel voor 2030 aangescherpt.

Er wordt fors geïnvesteerd in maatregelen en het invullen van randvoorwaarden. Ook de internationale ontwikkelingen zijn van invloed. Het Nederlandse klimaatbeleid zal zich moeten verhouden tot de EU-doelen en het 'Fit for 55'-programma. Veel van de aangekondigde veranderingen en middelen moeten nog worden uitgewerkt. Dat zal ook de komende periode doorgaan. Dit kan consequenties hebben voor de regionale energieaanpak en ook voor de inhoud van dit Plan van Aanpak.

Om de ambities tijdig waar te maken moeten we, ondanks al deze dynamiek, in regionaal verband aan de slag. Dit gebeurt in de wetenschap dat aanpassing van de aanpak of de inhoud nodig gaat zijn. Het Klimaatakkoord blijft de onderlegger voor de RES. Indien er aanleiding is om de aanpak van de regio Rotterdam Den Haag bij te stellen dan wordt een voorstel voorbereid hoe hiermee om te gaan.

Herzien Plan van Aanpak

Dit plan bouwt logisch voort op het eerdere plan van aanpak, de uitgangspuntennotitie en de herijkingsnotitie. Het is een (jaarlijkse) aanscherping en aanvulling op de eerder bestuurlijk geaccordeerde stukken. De aanleiding van de update van dit Plan van Aanpak is drieledig.

1. **Ten eerste de landelijke ontwikkeling op het gebied van RES en MER: Een milieueffectrapportage brengt de milieueffecten van een plan of project in beeld. Zo kan de overheid de milieueffecten meenemen bij haar besluit over het plan of project. De concept-RES en RES 1.0 zijn niet MER-plichting. De RES 2.0 is na het in werking treden van de Omgevingswet soms plan-MER plichtig. Dit heeft gevolgen voor de inrichting van het RES-proces. De regionale aanpak komt in dit Plan van Aanpak aan bod.**
2. **Ten tweede de toevoegingen en behoeften zoals die zijn verzameld bij bestuurders en ambtenaren. Verdere aandacht wordt gevraagd voor de (mogelijke) problemen rondom netcongestie, innovatie en andere vormen van opwek, de impact van de verdere elektrificatie en het organiseren en 'kickstarten' met capaciteit en expertise ten behoeve van de vergroting van de uitvoeringskracht.**
3. **Ten derde de stand van zaken met betrekking tot de voortgang in de uitvoering. De tussentijdse resultaten van de monitor laat zien dat de ambities voor 2030 nog niet in het verschiet liggen en dat een verdere versnelling om te komen tot locaties voor realisatie van grootschalige opwek gewenst is. De aanpak zoals gezien vanuit de RES is hiervoor opgenomen in dit plan van aanpak.**

1. UITVOERINGS- EN BELEIDSSTRATEGIE

Na de vaststelling van de RES 1.0 in juli 2021, is het tijd voor de uitvoering. Met name in de periode 2022-2026 is het initiëren en faciliteren van de projecten vanuit de bijbehorende Uitvoeringsagenda van cruciaal belang. Als regio sturen we aan op relevante processen, studie en uitvoering. Dit wordt geborgd door de tussentijdse inzichten uit de monitoring van de RES en de uitwerking in de fiches die bestuurlijk ter tafel worden gebracht. Juli 2023 is een belangrijk ijkmoment hoe alle partijen er regionaal voor staan, want dan levert de RES Rotterdam Den Haag de voortgangsrapportage op bij het Nationaal Programma RES. Alle 30 RES-regio's doen dit, waarmee een landelijk beeld ontstaat in hoeverre de 35 TWh binnen handbereik ligt of niet.

Het realiteitsgehalte van de RES zal uiteraard in de praktijk moeten blijken. Dat gebeurt door nauwe samenwerking met medeoverheden, markt en semioverheid, via projecten en dialoog en door goede monitoring over de volle breedte van de Uitvoeringsagenda RES 1.0. Dat kan aanleiding zijn om de RES aan te passen.

Monitoring

Door middel van monitoring houdt de regio een vinger aan de pols om te zien hoe het gaat met zowel de kwantitatieve voortgang als de kwalitatieve voortgang. Er is een publieke monitor waarin de kwantitatieve en de kwalitatieve voortgang verbeeld wordt. Zo is door de jaren heen de voortgang ten opzichte van het bod te zien. Dit geeft bestuurlijk en ambtelijk inzicht. Hierdoor kan tijdig het bestuurlijk gesprek gevoerd worden of er en hoe er bijgestuurd moet worden.

Daarnaast worden meer specifieke gegevens opgehaald in de jaarlijkse monitoringsgesprekken: Waar liggen de drempels die de voortgang beïnvloeden? Waar ligt de grootste potentie? Welke rol kan de RES-organisatie spelen om die potentie te verzilveren? Dit heeft invloed op de keuze van de projecten waarvoor de RES-organisatie extra capaciteit op inzet. De monitor laat zien waar de grootste slagen te maken zijn.

Uit de monitor kan ook blijken dat we gezamenlijk qua voortgang zoor zowel uitvoeringslijn warmte als elektriciteit niet meer op koers liggen. Voor elektriciteit is dit o.a. door niet-realiseerbare ambitie. Hierin worden twee typen motivatie onderscheiden:

- Een categorie met ruimtelijk-technische argumenten;
- Een categorie met daarin een bestuurlijk/politieke motivatie, hieronder valt da ook gebrek aan maatschappelijk draagvlak etc.

Bestuurlijk kan er gekozen worden hoe hiermee wordt omgegaan (bijvoorbeeld: niets doen, nieuwe locaties zoeken, een nieuwe aanpak). Wanneer, of en hoe we als regio nieuwe locaties gaan onderzoeken wordt voor 2023 besproken, zodat hiermee indien nodig in 2023 kan worden gestart.

Voor warmte wordt uit de analyse van de transitievisies warmte in de regio duidelijk dat met de aangekondigde plannen een aardgasvrije gebouwde omgeving in 2050 niet wordt behaald. Bovendien ontbreekt het momenteel onder meer aan de juiste randvoorwaarden om het tempo te versnellen. Er wordt (nog) niet voldaan aan de in de RES 1.0 benoemde randvoorwaarden, zoals het hebben van effectieve financiële instrumenten en wet- en regelgeving, daarnaast is regionale samenwerking nodig. Dit laatste wordt bemoeilijkt door een collectief actieprobleem.

Uitvoeringslijnen

Per uitvoeringslijn zijn er verschillen in de aanpak. De uitvoeringslijn Elektriciteit ziet toe op de realisatie van projecten en biedt concrete handvatten voor bijv. ruimtelijke inpassing en er liggen kwantitatieve ambities voor verschillende typen elektriciteitsopwekking. Voor de uitvoeringslijn Warmte is nog geen kwantitatief doel vastgesteld en zijn de gedefinieerde projecten meer gericht geweest op kennisontwikkeling en samenwerking. In 2023 is het van belang om na deze meer verkennende fase te bepalen wat de regionale samenwerking teweeg moet brengen en hoe volgende stappen eruitzien.

Ook zijn we als regio onderdeel van samenwerkingsafspraken, zoals voor Elektriciteit binnen het OER-programma (Opwek Energie op Rijksgronden) en voor Warmte met EBN, Invest-NL en GasUnie. Deze samenwerkingen kennen een eigen dynamiek en tijdlijnen. En dragen bij aan het realiseren van de gezamenlijke ambities. In het proces houdt de regio ook rekening met deze dynamiek. Dat geldt t.a.v. verschillende snelheden, diepgang qua ontwikkeling op projectniveau en de mate waarin kwantitatieve voortgang meetbaar is.

In de uitvoeringslijn Energiesysteem wordt toegewerkt naar een onderzoek om meer inzicht te bieden en voort te bouwen op de systeemstudies die er al zijn. Dit gebeurt in samenhang met o.a. Warmte en uitvoeringslijn Brandstoffen. Voor deze laatste zijn de ontwikkelingen op het gebied van waterstof relevant en zullen deze nader worden verkend.

In het hoofdstuk hierna wordt beschreven waarop in 2023 wordt gefocust, met bijbehorende acties en voorziene resultaten.

RES 2.0 en het omgevingsbeleid

Inmiddels is bekend dat de RES 2.0 soms plan-MER plichtig is. Dit heeft gevolgen voor de inrichting van het RES-proces. Er wordt voortaan een onderscheid gemaakt tussen een RES-Voortgangsdocument en een RES-Herijking.

RES-Voortgangsdocument: In dit document werkt de regio de voortgang uit van het realiseren van de ambities uit de RES 1.0. Het RES-Voortgangsdocument wordt elke twee jaar opgesteld (2023, 2025, etc.). Dit document heeft geen kaderstellend karakter en is daarom niet plan-MER-plichtig.

RES-Herijking (nieuwe RES)
Het kan nodig zijn om de plannen te herijken of om kaders te stellen voor toekomstige ontwikkelingen, bijvoorbeeld omdat er nieuwe inzichten of ambities ontstaan. Dit wordt vastgesteld in een RES Herijking 2.0, RES Herijking 3.0, etc. De RES Herijking heeft geen vaste ritmiek omdat het om regionaal maatwerk gaat. Dit document is in veel gevallen wel plan-MER-plichtig.

In onze regio is ingezet op focus op uitvoering van de ambities in de RES 1.0. De herijking van de RES is een proces dat parallel loopt aan de realisatie van de Uitvoeringsagenda RES 1.0. Dit geldt met name voor de zoekgebieden; die kunnen, als de lokale situatie daartoe aanleiding geeft specifieker en/of concreter worden of verdwijnen. Dat gebeurt n.a.v. de processen die nu ingezet zijn vanuit de Uitvoeringsagenda RES 1.0. De uitwerking krijgt invulling op het niveau van zoekgebieden; (boven)lokaal. Verankering gebeurt ook primair via het omgevingsbeleid van gemeenten en provincie. De resultaten van deze concretisering en verankering kunnen in de RES 2.0 worden opgenomen. Waar dat niet gebeurt blijft de RES 2.0 net zo abstract als de RES 1.0. Indien mogelijk verdient hierbij ook de relatie tot al verankerde elementen in omgevingsbeleid aandacht. Informatie die al ergens anders is vastgesteld krijgt een concrete uitwerking op bijv. kaarten. Vanwege de focus op uitvoering, is de herijking RES 2.0 vooralsnog niet direct aan de orde en zal het document naar verwachting na 2023 van toegevoegde waarde zijn.

Het RES Voortgangsdocument wordt vastgesteld door de colleges en voorgelegd aan de volksvertegenwoordigers op vergelijkbare wijze als bij andere beleidsonderwerpen. Een RES Herijking wordt op advies van NP RES niet vastgesteld totdat het volksvertegenwoordigende orgaan er mee heeft ingestemd. De planning van dit proces wordt hierna beschreven.

Plan-MER

Het omgevingsbeleid moet vorm en inhoud krijgen. Onder de Omgevingswet is een MER, of onderzoek naar (cumulatieve) natuur- en milieueffecten, noodzakelijk voor grootschalige opwekprojecten en ook voor regionale warmteprojecten. Dit betekent dat het nuttig en zinvol is een plan-MER uit te voeren voor alle partijen in onze regio. Dit kan gezamenlijk of afzonderlijk gebeuren. In hoeverre dit gezamenlijk wordt gedaan is nog afhankelijk van een aantal factoren. De regio overweegt momenteel de voor- en nadelen over de schaalgrootte van een regionale plan-MER vs. een lokale of subregionale project-MER. Ter voorbereiding, en omdat het een tijdrovende bezigheid is, wordt gestart met het verzamelen van bestaande informatie en het inzichtelijk maken van wat er nog zou moeten worden onderzocht.

Sub-regionale aanpak

Voor de opgave in de regio Rotterdam Den Haag zal bij de doorvertaling en uitwerking van de RES 1.0 de nadruk liggen op lokale (en subregionale) schaal.

Gezien de grootte van de RES-regio Rotterdam Den Haag kan het vruchtbaar zijn om in kleinere sub-regio's te werken. De ordening kan verschillen; denk aan een logische geografische samenwerking, waar meerdere gemeenten en provincie samenwerken aan een project. Of aan een specifiek onderwerp, zoals bij verschillende OER-trajecten gebeurt. Of simpelweg omdat er van oudsher al een band bestaat tussen partijen. Deze aanpak is ook denkbaar voor andere type

projecten die een overlappende aanpak nodig hebben (zoals recreatieve energielandschappen: de aanpak in gemeente X kan mogelijk gebruikt worden voor gemeente Y).

De sub-regionale aanpak is alleen succesvol als deze organisch ontstaat, daar waar logische verbanden worden gezien. Er wordt geen vaste indeling gehanteerd, en is uiteraard vrijwillig. De RES-organisatie ziet de effectiviteit van de sub-regionale samenwerking en kan, en wil, dit waar nodig faciliteren. Dit kan o.a. door:

- Het houden van thematische deelsessies (zoals bijvoorbeeld aanpak zon op parkeerplaatsen)
- Het "kickstarten" van projecten (start-ups, zie hierna)
- Het faciliteren van procesbijeenkomsten
- Het verbinden van en met partijen uit het regionale (en landelijke) netwerk

Kickstarten projecten

In 2022 hebben verschillende projecten een kickstart gekregen. Voorbeelden van projecten met een 'versnellingsaanpak' zijn zon op waterbassins, de pilot zon op parkeerterreinen en zon op bedrijventerreinen. Onder hoofdstuk Elektriciteit zijn projecten opgenomen die in 2023 beoogd zijn om op te starten.

Het doel van een versnellingsaanpak is het vertalen van een ambitie voor 2030 naar concrete processtappen in de tijd. De versnellingsaanpakken beschrijven drie fasen:

1. Pilotfase
2. Opschalingsfase
3. Versnellingsfase

Een versnellingsaanpak werkt wanneer het gedragen en mede-geïnitieerd wordt door een groep initiatiefnemers. Het opstellen van een versnellingsaanpak helpt bij het formuleren van acties, beoogde producten en werkzaamheden om tot die producten te komen. Het zorgt ervoor dat de ambitie van 2030 niet ver wegblijft, maar vertaald wordt naar handelingsperspectief voor de betrokken gemeenten.

In de pilotfase kan worden geëxperimenteerd met verschillende werkvormen, kunnen randvoorwaarden voor gemeentelijk (ruimtelijk) beleid in beeld gebracht worden en kunnen pilotprojecten gerealiseerd worden. Doel in de pilotfase is te leren en mogelijke belemmeringen voor het kunnen opschalen van een oplossing weg te nemen. Deze lessen kunnen vervolgens meegenomen worden in de opschalings- en versnellingsfase van een project.

Het opstellen van een versnellingsaanpak helpt bij het kickstarten van projecten. Het is een handig instrument dat kan helpen om projecten van de grond te krijgen daar waar dat niet vanzelf gebeurt. Dat kan bijvoorbeeld komen doordat de uitvoeringscapaciteit bij gemeenten ontbreekt, het onduidelijk is hoe het werkt of men niet weet waar te beginnen.

Planning & proces 2023

Onderstaand figuur laat zien welke mijlpalen tot aan 2050 zijn beoogd. Hierna wordt ingezoomd op 2023, toewerkend naar het doel om in 2025 vergunningen verleend te hebben.

Uitgaande van de realisatie van de ambitie uit de RES 1.0 voor grootschalige projecten wind en zon in 2030 wordt het volgende tijdspad gehanteerd:

- Duur realisatie windpark 5 jaar (2025 start)
- Vergunningverlening 1 jaar (2024 start)

Bepalen locaties + MER-procedure 1 jaar (2023 start)

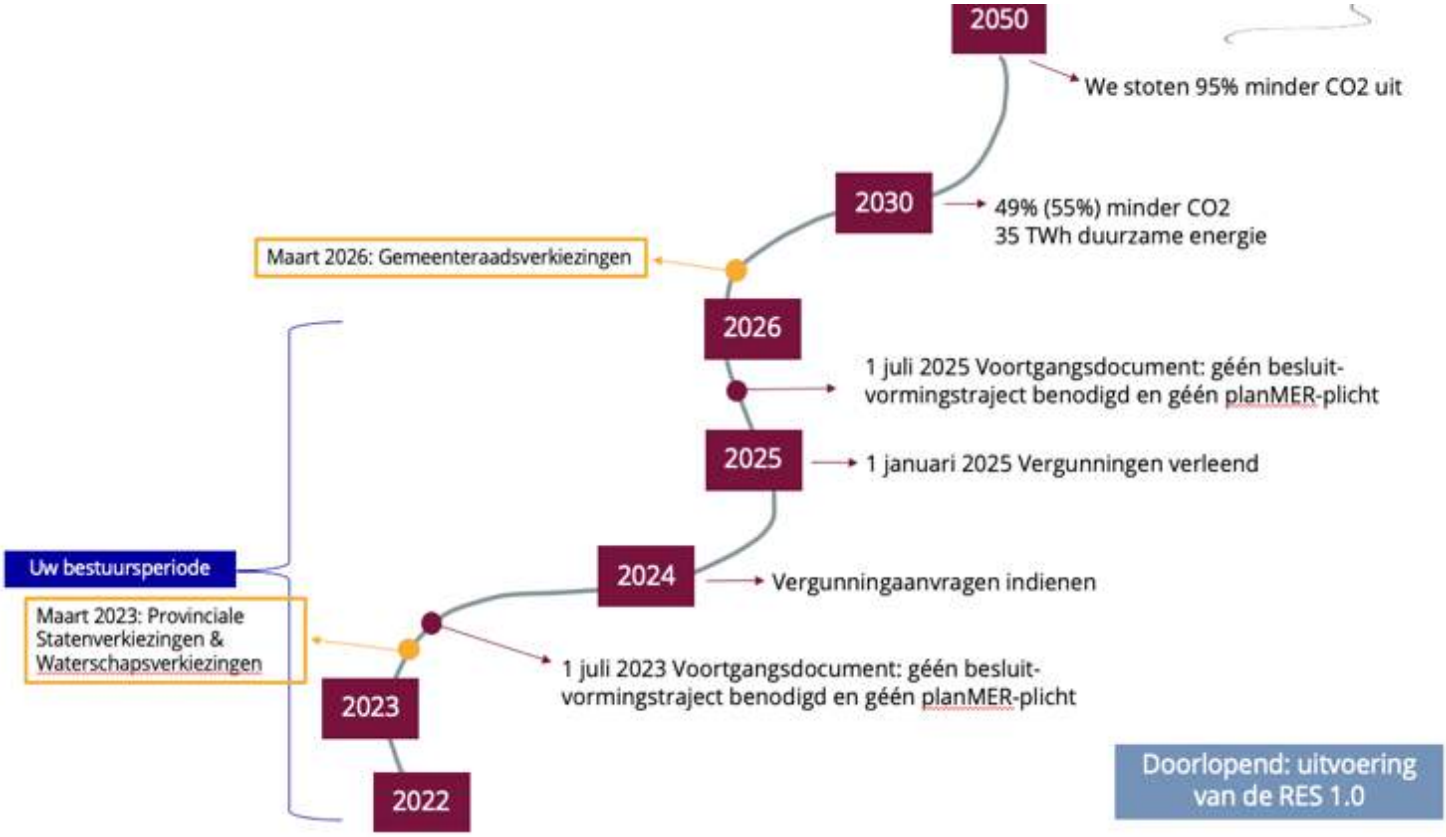

Figuur 1: Proces regionale energiestrategie 2030 - 2050

Planning 2023

Deze planning biedt overzicht in de meer overkoepelende activiteiten. De activiteiten onder de uitvoeringslijnen worden in het hoofdstuk hierna uiteengezet.

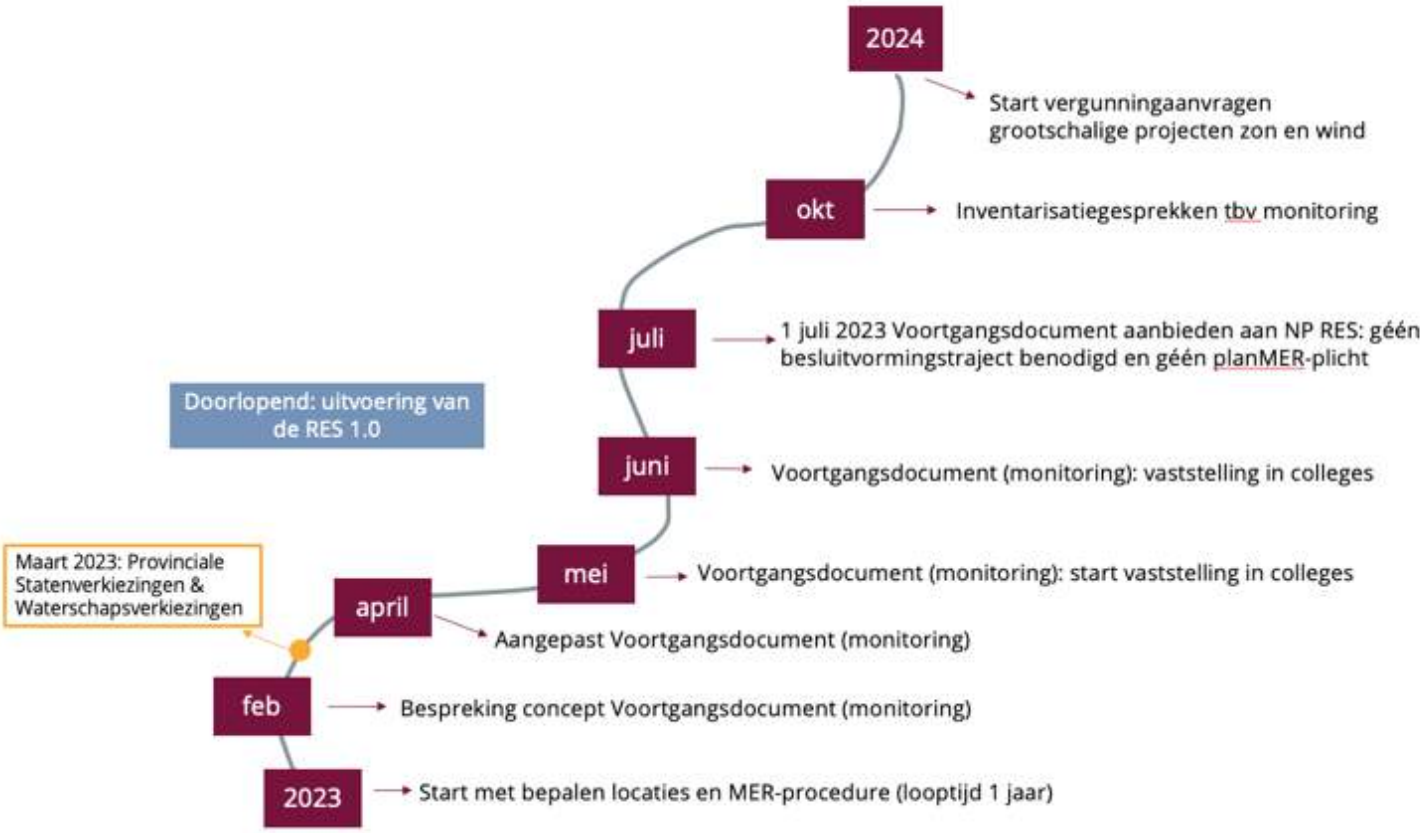

Figuur 2: planning 2023 RES algemeen

2. ACTIVITEITEN EN RESULTATEN UITVOERINGSLIJNEN

Warmte

De uitvoeringslijn Warmte in de RES geeft invulling aan het regionale deel van de CO2-besparingsopgave voor de verwarming van de gebouwde omgeving. Dit wordt de Regionale Structuur Warmte (RSW) genoemd, die zowel richting geeft aan het toekomstbeeld op warmte in 2030 en 2050, als de aanpak om daar te komen. Gemeenten zijn de regisseurs voor de warmtetransitie in de gebouwde omgeving. De RSW bouwt dan ook voort op de lokale aanpak via de Transitievisie Warmte (TVW).

Belangrijkste keuzes

Warmte

- inzetten op besparing, isoleren en lage(re)temperatuur-verwarming
- inzetten op de beschikbare rest- en aardwarmte en een toekomstbestendige energiemix
- samenwerken aan een optimale regionale warmtestructuur met de laagste maatschappelijke kosten
- regie bij de gemeenten
- uitwerken toekomstbeeld langs de zeven sleutelprogramma's
- inzetten op passende wet- en regelgeving en financiële instrumenten om randvoorwaarden te borgen

Ambitie

De RES werkt toe naar een betrouwbare, schone, betaalbare en veilige energievoorziening voor iedereen in de regio Rotterdam Den Haag in 2050. In de RES zijn op het thema warmte hiervoor een zestal belangrijke keuzes gemaakt (zie rode kader hiernaast).

De RES-partijen erkennen het belang van bovenlokale samenwerking om te komen tot optimale inzet en uitwisseling van de bovenlokale warmtebronnen. Hiervoor is een regionaal transportnet nodig. Om aan de landelijke doelstelling van 2050 aardgasvrij te kunnen voldoen zal uiterlijk 2035 een regionaal infrastructureel plan uitgewerkt moeten zijn, inclusief financiële beslissing.

Om dit te realiseren zal de komende jaren ingezet moeten worden op het inzichtelijk maken wat er mogelijk en nodig is voor de warmtetransitie. De plannen van gemeenten en ontwikkelaars moeten inzichtelijk worden, en worden gekoppeld met de potentie van warmtebronnen. Hiervoor is **'kennisdelen en lobby'** en **'data en tooling'** nodig. Ook erkennen de partijen dat er op dit moment sprake is van een collectief actieprobleem: de huidige aanpak van de warmtetransitie leidt tot vertraging en grote winnaars en verliezers.

Dit doordat individueel optimale keuzen worden gemaakt in plaats van collectief optimale keuzen. De schaal waarop dit collectief actieprobleem zich voordoet verschilt per "sub-regio". Om dit probleem te adresseren heeft de regio geconstateerd dat een nieuwe vorm van **'sturing en coördinatie'** nodig is, hoe dit eruit gaat zien werkt het projectteam van de regio de komende tijd verder uit.

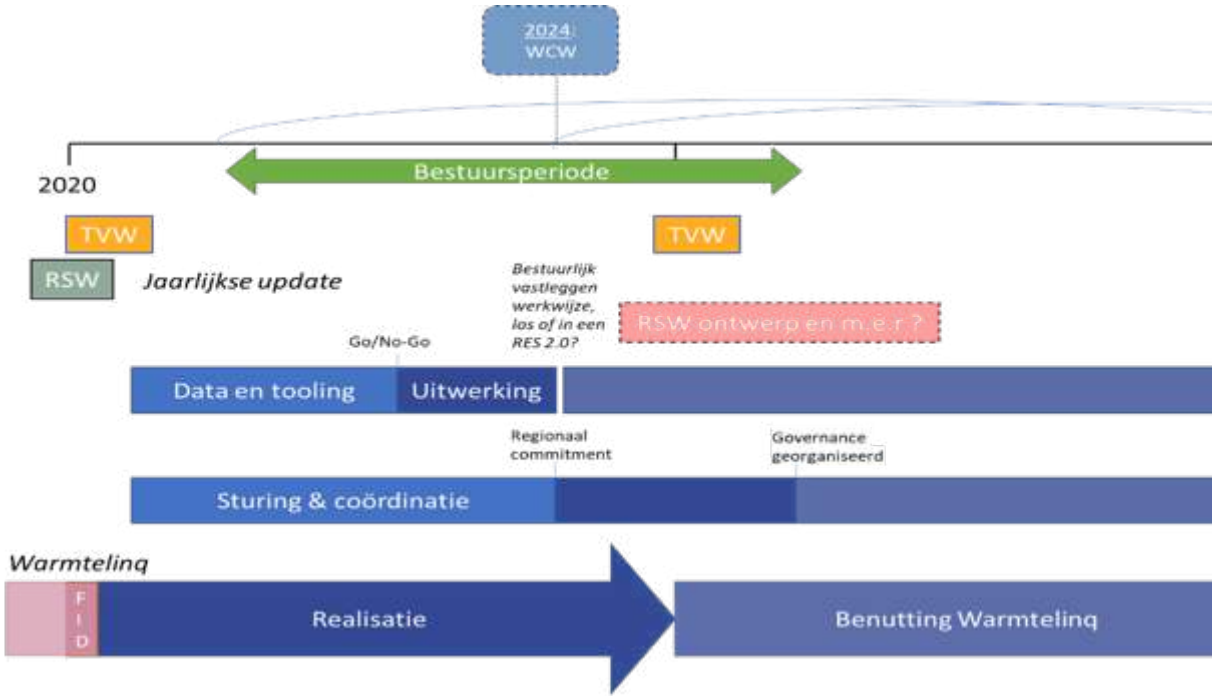

Figuur 4. Planning uitvoeringslijn Warmte

Beoogde resultaten en bijbehorende acties

1. **Sturing en coördinatie**
   Om het collectief actieprobleem op te lossen wordt onderzocht welke sturings- en coördinatiemechanisme geschikt zou kunnen zijn en wie er hierbij betrokken moeten zijn. Doel is om te komen tot een voorstel hoe kansen in de ontwikkeling van warmtenetten kunnen worden verzilverd, terwijl risico's voor individuele partijen worden gemitigeerd. De vervolgacties en mogelijke resultaten zijn afhankelijk van de uitkomsten van de verkenning, die eind 2022 in het BNE gepresenteerd zal worden.

   De acties voor 2023 zijn:
   - Vervolg op verkenning: opdracht trekker werkorganisatie en uitwerken verschillende sturingsopties.
   - Organiseren van drie ateliers waarbij partijen worden meegenomen in proces en ruimte krijgen om inhoudelijk input mee te geven.
   - Voorbereiden bestuurlijke besluitvorming.

   Beoogd resultaat:

   - Concrete procesaanpak over de wijze waarop in deze regio de sturing en coördinatie vormgegeven kan worden en zo het collectief actieprobleem te minimaliseren.

2. Kennisdelen en lobby

Het gaat hier om terugkerende inzet op het gebied van kennisdeling, coördineren van vraagstukken, afstemmen, strategische vertaling van uitkomsten naar bestuurlijke besluitvorming.

Specifiek onderdeel hiervan is de meedenkgroep, zij functioneert als platform om kennis te delen en feedback te geven:

- Input geven op de verschillende onderzoeken: zoals tooling, onderzoek restwarmte en geothermie.

- Uitwerken gezamenlijke vraagstukken rondom wet- en regelgeving. Wat is er nodig om de warmtetransitie succesvol te laten verlopen? Hoe werk je samen en verdeel je warmte? Hoe geef je opdrachten en baken je warmtegebieden in projecten af? Hoe kom je tot systeemoptimalisatie?

- Samenhang warmte vraag en aanbod; de bestaande en in ontwikkeling zijnde transportleidingen in de regio alsmede de ontwikkelingen binnen de Sleutelprogramma's (met name Oostland en Westland) leiden tot een potentieel aanbod van warmte en een vraag naar warmte. Het is van regionaal belang om vraag en aanbod (zowel vanuit bron als leidingcapaciteiten) op elkaar aan te sluiten. De vraag is hoe de gemeenten in de regio kunnen samenwerken om de bronnen en leidingen optimaal te benutten. Binnen Sleutelprogramma 5 wordt deze vraag al onderzocht. Door plannen in de regio met elkaar in verbinding te brengen en actief af te stemmen en samen te werken, kunnen we komen tot inzichten die kunnen leiden tot bovenlokale meerwaarde.

De meedenkgroep brengt in, reageert, geeft feedback en draagt zo bij aan de vorming van de RSW 2.0.

Daarnaast is er de wens uitgesproken om de gemeenten – op verzoek – te ondersteunen bij de lokale warmtetransitie. Of en hoe de RES hier een rol in kan spelen zal moeten worden uitgewerkt. Hierbij hoort ook de vraag of dit een onderdeel van het sturings- en coördinatievraagstuk zou moeten zijn.

De acties voor 2023 zijn:

- Organisatie van vier warmteateliers
- Organisatie van 6-wekelijkse meedenkgroep
- Input leveren en deelnemen aan OT, ANE, BNE
- Onderzoek naar ondersteuningsvraag gemeenten voor de lokale warmtetransitie (wat is de vraag, het doel en is de RES de geëigende partij?)

Resultaten:

- Breed gedragen inzicht in en draagvlak voor ontwikkelingen op het gebied van warmte projectlijnen data & tooling, coördinatie & sturing en de sleutelprogramma's
- Inzicht in en lobby agenda (nieuwe) wet en regelgeving.

3. Data en tooling

De RES-regio werkt samen met EBN, Invest-NL en GasUnie om alle data uit eerdere studies en inventarisaties van de RES, en de TVW van de gemeenten, te ontsluiten in de Warming-UP tool, ontwikkeld vanuit het TKI Urban Energy. Op basis van deze ontsluiting kijken wij gezamenlijk of de tooling geschikt is om als regio actief in te zetten.

Hiernaast wordt onderzocht waar en wanneer kansen voor het benutten of risico's van overbenutting van bovenlokale warmtebronnen en transportsystemen zich voordoen in relatie tot de beoogde groei van de vraag naar warmte. Zo kan de regionaal beschikbare warmte optimaal worden ingezet en verdeeld. Hiermee kan ook de timing van de ontwikkeling van vraag en aanbod onderling worden geoptimaliseerd.

Tot slot wordt in deze tool bekeken hoe de basislastbronnen geothermie en restwarmte zich tot elkaar in de ontwikkeling in tijd verhouden. Bekeken wordt of betere informatie over deze bronnen kan worden verkregen, en vervolgens worden onderzocht wat de optimale samenhang kan zijn van de inzet van deze regionaal beschikbare bronnen.

Beoogde resultaten:

- Een warmtetool waarmee de gehele regio met dezelfde data-analyses kan (laten) doen naar kansen voor warmtenetten in hun gemeenten.
- Eventueel een principe-uitspraak tussen de RES partijen om deze tool te gebruiken in hun warmte-analyses.
- Beschikbaar maken van uniforme gegevens over plannen en projecten zodat inzichten vergeleken kunnen worden. Betrouwbare en actuele informatie
- Nader inzicht in de potentie van restwarmte en geothermie in de regio
- Een rapportage over de optimale inzet en ontwikkelpaden voor basislastbronnen

4. Sleutelprogramma's

In de RES 1.0 zijn zeven sleutelprogramma's gedefinieerd die in de uitvoering in 2022 zijn samengevoegd tot zes programma's. Zie onderstaand figuur.

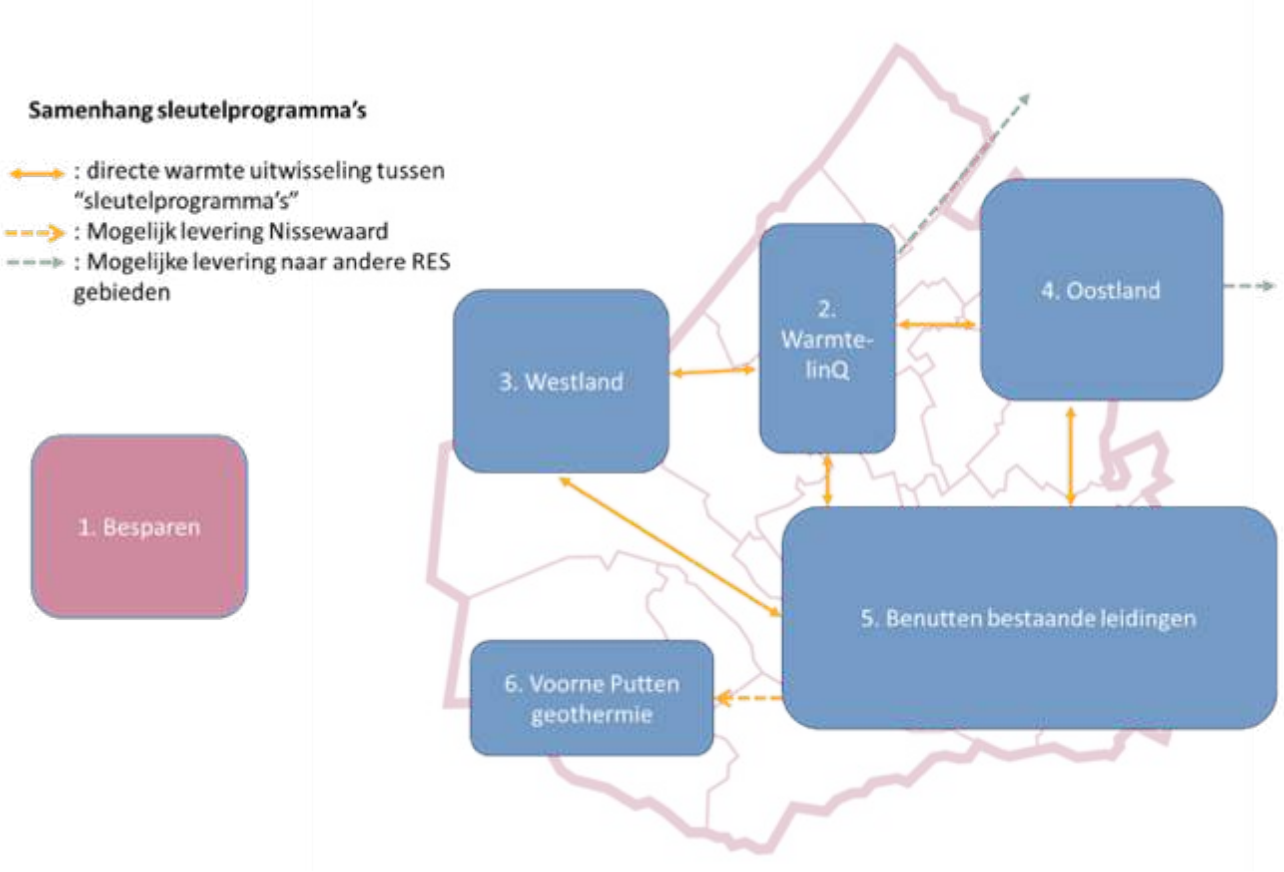

Figuur 5: Samenhang sleutelprogramma's

Sleutelprogramma 1: Besparen

Volgens het Energieperspectief en de RES heeft energiebesparing de hoogste prioriteit. Om deze reden is hiervoor een apart sleutelprogramma in het leven geroepen. De belangrijkste vraag van gemeenten aan de RES-regio is het verzorgen van kennisdeling en -ontwikkeling. Met enquêtes is onderzocht wat de behoefte is. Gekozen wordt om op een aantal onderwerpen (Energiearmoede, VvE's, Wijkgerichte energiebesparing, ontzorgingsconcepten voor Eigenaar-Bewoners, Bedrijventerreinen) kennisdeelsessies te organiseren.

Met deze kennisdeelsessies wordt gekeken of deelnemende gemeenten behoefte hebben om een gezamenlijke aanpak te ontwikkelen of met elkaar ervaringen over hun lokale trajecten te blijven uitwisselen.

Beoogde resultaten:

- Versnelling van de energiebesparingsaanpakken in de regio.
- Kennisdeling en –borging over aanpakken op het thema energiebesparing

5. Overige sleutelprogramma's

Voor de overige sleutelprogramma's zijn de gemeenten binnen de sleutelprogramma's zelf aan zet. De RES-organisatie bewaakt de samenhang tussen de programma's en zorgt dat kennis en expertise op de juiste momenten wordt opgehaald en of meegegeven. De meedenkgroep is hiervoor het belangrijkste instrument.

Beoogde resultaten:

- Inzicht in de ontwikkeling van warmtenetten in de regio, t.b.v. monitoring.
- Afstemming tussen sleutelprogramma's in de regio.

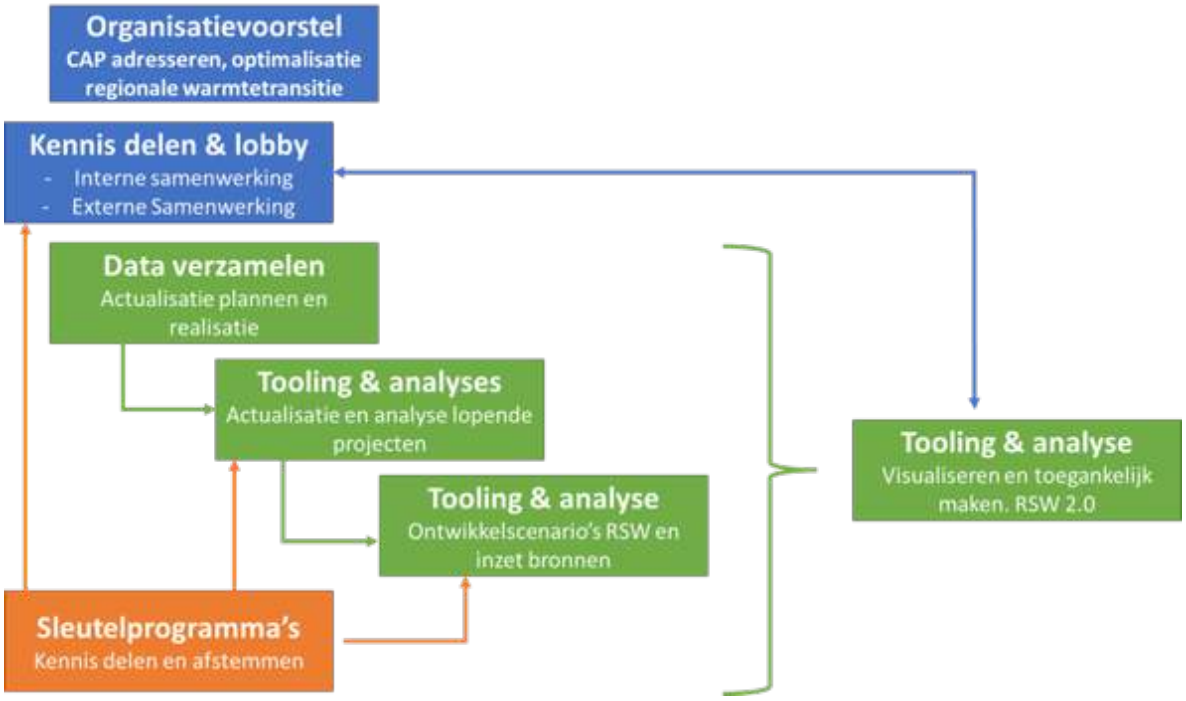

Figuur 6: Samenhang activiteiten warmte

Elektriciteit

In de uitvoeringslijn elektriciteit werken we gezamenlijk aan de realisatie van de nationale ambitie voor zon- en wind van 35 TWh opwek duurzame elektriciteit in 2030. Hiervan neemt de RES-regio Rotterdam Den Haag 2,8-3,2 TWh voor haar rekening. Om dit mogelijk te maken, is in het Klimaatakkoord afgesproken dat uiterlijk 1 januari 2025 de vergunningen voor projecten moeten zijn verleend. Realisatietermijnen verschillen echter per techniek: de doorlooptijd voor een windpark beslaat enkele jaren, terwijl dit voor een zonproject minder dan een jaar kan zijn.

De komende bestuursperiode zal de nadruk komen te liggen op het scheppen van de voorwaarden voor realisatie. Dat betekent:

- Het concretiseren van de huidige zoekgebieden naar afgebakende zoeklocaties en deze ruimtelijk borgen in het bestemmings- of Omgevingsplan;
- Het verlenen van vergunningen voor hernieuwbare energieprojecten;
- Het uitwerken van projecten langs infrastructuur, waarbij gestart wordt met de Rijkswegen;
- Het stimuleren van zon op daken, op waterbassins, parkeerplaatsen en bedrijventerreinen;
- Het uitwerken van kansrijke gebieden, die zich niet langs infrastructuur bevinden. Dat is nodig, om toe te werken naar het realiseren van de ambitie van 2,8-3,2 TWh, waar elk van deze activiteiten onderdeel van uitmaakt.

In 2022 zijn hiertoe al diverse activiteiten in gang gezet:

- Het project Opwek Energie op Rijksgronden (OER) langs de A15-A38 heeft de voorverkenningsfase afgerond en bevindt zich nu in de verkenningsfase;
- Voor zonne-energie op waterbassins is de Versnellingsaanpak vastgesteld en de pilotfase gestart. Deze fase wordt eind 2022 afgerond;
- Voor zonne-energie op bedrijventerreinen is aan vier gemeenten subsidie verleend om verschillende bedrijventerreinen te verduurzamen en zonne-energie te realiseren op daken van bedrijven;
- Voor zonne-energie boven parkeerplaatsen is een Versnellingsaanpak opgesteld en in het najaar gestart met de eerste fase van de aanpak.

Verschil tussen 2022 en 2023 is dat de lopende activiteiten worden uitgebouwd en er daarnaast meer aandacht is voor de concretisering van de zoekgebieden dan in 2022.

Concretisering zoekgebieden

In de RES 1.0 is een aantal zoekgebieden opgenomen. Om te komen tot projecten in deze gebieden, dienen de zoekgebieden geconcretiseerd te worden en de beoogde locaties opgenomen in het bestemmings- of Omgevingsplan. Dat biedt een basis voor ontwikkelaars van hernieuwbare energie om op voort te bouwen. Het concretiseren van de zoekgebieden is een activiteit die door gemeenten zelf wordt uitgevoerd, waarbij de RES-regio kan ondersteunen waar het gaat om bovengemeentelijke gebieden. Ook zal de RES-regio kennis delen over de te nemen stappen in het proces naar concretisering.

Aandachtspunten zijn de benodigde capaciteit van de afdeling Ruimtelijke Ordening bij de betreffende gemeenten; het tijdig in gesprek gaan met de netbeheerder over de actuele netsituatie en de inrichting van de procesparticipatie.

Beoogde resultaten

- Soepel proces naar concrete zoekgebieden
- Gedeelde kennis over aanpak concretisering (vooral bij gelijke type projecten (zoals zon in stadsranden)).

Stimulering hernieuwbare energieprojecten

De RES-regio vervult een aanjaagfunctie binnen verschillende projecten. Deze aanjaagfunctie wordt in 2023 en verder voortgezet, waarbij het streven is om te komen tot projecten die geheel voortgezet worden door de RES-partijen. De volgende activiteiten zijn voorzien:

1. Zonne-energie op waterbassins

In maart 2022 is de Versnellingsaanpak Zonne-energie op Waterbassins gestart. In de eerste fase van de aanpak is aan de hand van vier pilotprojecten geïdentificeerd wat randvoorwaarden, mogelijkheden en onmogelijkheden zijn voor het realiseren van zonne-energie op waterbassins. De resultaten van de pilotfase worden eind 2022 opgeleverd.

In 2023 starten de tweede fase. In deze fase staat het opschalen van de uitrol van zonne-energie op waterbassins centraal. Doelstelling is dat 10 projecten geïdentificeerd worden die tot een positieve investeringsbeslissing komen. Bij het begeleiden van de gemeenten en projecteigenaren worden de lessen uit de eerste fase gebruikt. Daarnaast helpt de RES Rotterdam Den Haag gemeenten met het vertalen van lessen uit de eerste fase naar hun eigen ruimtelijk beleid.

Beoogde resultaten 2023:

- 10 eigenaren van waterbassins met een positieve investeringsbeslissing om zonne-energie op hun waterbassin te realiseren.

In 2024 start de derde en laatste fase. Die bestaat uit het versnellen en breed uitrollen van zonne-energie op waterbassins in de regio. In totaal moeten circa 300 projecten gerealiseerd worden tot en met 2030 om aan de doelstelling te voldoen. De doelstelling is dat in 2030 89 GWh duurzame elektriciteit opgewekt wordt met zonne-energie op waterbassins.

2. Zonne-energie op parkeerplaatsen

In 2022 is de RES Rotterdam Den Haag gestart met de versnellingsaanpak Zonne-energie boven parkeerplaatsen. In de RES-regio ligt een grote potentie om parkeerplaatsen te benutten voor zonne-energie. De doelstelling is dat in 2030 104 GWh duurzame elektriciteit wordt opgewekt met zonne-energie boven parkeerplaatsen.

Om de uitrol van zonne-energie boven parkeerplaatsen te versnellen wordt in de eerste fase van de versnellingsaanpak gewerkt aan vier producten, langs de in aanpak vastgestelde actielijnen:

- Het begeleiden, testen en leren van pilotprojecten
- Het opstellen van collectieve kwaliteitseisen
- Het voeren van een dialoog met marktpartijen
- Het opstellen van een handreiking

Beoogde resultaten 2023:

- Een aantal pilotprojecten in vergevorderde fase van voorbereiding of realisatie
- Een set met collectieve kwaliteitseisen voor gemeenten
- Een handreiking voor gemeenten om zonne-energie boven parkeerplaatsen te realiseren

Na 2023 zal verder gewerkt worden aan het opschalen van de aanpak en het uitbreiden van het aantal parkeerplaatsen dat voorzien wordt met zonne-energie.

3. Zonne-energie op bedrijventerreinen

In mei 2022 is vanuit de Bestuurscommissie Economisch Vestigingsklimaat van de MRDH een financiële bijdrage verstrekt aan vier gemeenten voor het verduurzamen van bedrijventerreinen. Met verschillende projecten en aanpak wordt verkend wat een effectieve werkwijze is om bedrijventerreinen te verduurzamen en om zonne-energie op bedrijven te realiseren.

In 2023 willen we als regio de lessen van de verschillende aanpakken leren en evalueren. De geleerde lessen zullen we ophalen en delen met betrokken partijen en mede-initiatiefnemers.

4. OER

Binnen het OER-programma is reeds het project OER A15-A38 opgestart. Streven is om in 2023 de verkenningsfase af te ronden en de fase van projectvoorbereiding te starten, waarmee een vervolgstap wordt gezet naar realisatie.

In 2023 zullen twee nieuwe projecten binnen het OER-programma worden gestart. Volgens de huidige planning betreft dit begin 2023 de A4/A13/N14 en medio 2023 de A12. Voorjaar 2024 start dan de voorverkenning voor de A20. Eind 2022 kunnen ook de overige snelwegen binnen de RES-regio worden aangemeld, waarmee een dekkende programmering kan worden bereikt voor de gehele regio. Randvoorwaardelijk is dat ook omliggende RES-regio’s deze snelwegen aanmelden voor het OER-project, zodat de tracés van voldoende grootte zijn.

Aandachtspunten in deze projecten zijn het tijdig vrijspelen van voldoende capaciteit om deze projecten op te pakken, de inrichting van een effectieve interbestuurlijke samenwerking, ook met de aanpalende RES-regio's en een passende ruimtelijke inrichting van energie langs infrastructuur.

Beoogde resultaten in 2023

- Start voorbereidingsfase OER-project A15-A38;
- Afronden voorverkenningsfase OER-projecten A4/A13/N14 en A12; start verkenningsfase A4/A13/N14;
- Opnemen overige snelwegen in OER-programmering, zodat geanticipeerd kan worden op toekomstige capaciteitsvraag.

5. Zon op daken Rijksvastgoedbedrijf en Provincie

Er zijn daken in eigendom van partijen die in meerdere gemeenten vastgoed bezitten. Door deze partijen op RES-niveau te spreken, wordt er efficiënter gebruik gemaakt van de capaciteit binnen de RES en van de partijen met het vastgoed.

Beoogde resultaten 2023

- Inzicht voor partijen in potentie;
- Intentieverklaring voor opwek binnen RES-regio.

6. Stadsranden – aanpak generiek aan de hand van een voorbeeld

De aanpak voor stadsranden is een voorbeeld van een project dat een kickstart kan krijgen. Aan de hand van een kennissessie over stadsranden in meer algemene zin, kan een zoekgebied (zoals stadsrand Leidschendam-Voorburg/Wassenaar) als zoom-in locatie werken. Na evaluatie van de aanpak kan deze kennis via het ANE gedeeld worden met andere gemeentes die ook met een stadsranden project bezig zijn: wat zijn belangrijke aspecten om mee te nemen? Waar moet je aan denken?

Beoogde resultaten 2023

- Afronden voorverkenningsfase en verkenningsfase;
- Evaluatieproces en kennis delen in ANE.

7. Recreatief landschap – aanpak generiek aan de hand van een voorbeeld

Het toewerken naar een generieke aanpak voor recreatief landschap is een voorbeeld van een project dat een kickstart kan krijgen. Aan de hand van een kennissessie over recreatieve landschappen en energieopwekking in meer algemene zin, kan een zoekgebied als zoom-in locatie werken. Bijvoorbeeld het gebied rondom het golfbaanterrein waarbij meerdere overheidspartijen samenwerken. Na evaluatie van de aanpak kan deze kennis via het ANE gedeeld worden met andere gemeentes die ook met recreatieve landschappen bezig zijn: wat zijn belangrijke aspecten om mee te nemen? Waar moet je aan denken? De samenwerking met de provincie is bij dit project erg belangrijk.

Beoogde resultaten 2023

- Afronden voorverkenningsfase en verkenningsfase;
- Evaluatieproces en kennis delen in ANE.

Planning Elektriciteit

Activiteit	Q1	Q2	Q3	Q4
Concretisering zoekgebieden				
Zonne-energie op waterbassins	Afronding fase 1 (pilot), starten fase 2 (opschaling)			Afronding fase 2 (opschaling)
Zonne-energie op parkeerplaatsen				Afronding fase 1 (pilot)
Zonne-energie op bedrijventerreinen	Terugkoppeling resultaten pilotprojecten			
Zonne-energie op daken Rijksvastgoedbedrijf en Provincie				
OER	Start voorverkenning A4	Afronden voorverkenning A4	Afronden verkenning en start planvorming A15-A38 Start verkenning A4 Start voorverkenning A12	
Stadsrand atelier (met als voorbeeld Leidschendam/Voorburg)	Start sessie	Terugkoppeling ANE en doorwerken voorbeeld		
Recreatief landschap bij golfbaan Rotterdam		Start sessie	Terugkoppeling ANE en doorwerken voorbeeld	

Energiesysteem: (ruimtelijke) effecten van keuzes

In RES-verband voeren we in aanloop naar de RES 2.0 een integrale systeemstudie of systeemanalyse uit, waarin we het gehele energienetwerk beschouwen (elektriciteit, warmte, aardgas, waterstof). We nemen ook alle sectoren mee: elektriciteit, gebouwde omgeving, industrie, landbouw en mobiliteit. We betrekken ook actief de mogelijkheden voor opslag en andere innovatieve oplossingen. In deze systeemanalyse bezien we wat mogelijke toekomstige ontwikkelrichtingen zijn om knelpunten te voorkomen tijdens de energietransitie In de regio Rotterdam Den Haag.

We maken gebruik van de meest recente systeemstudie Zuid-Holland. Een conclusie uit deze systeemstudie is dat de impact op de elektriciteitsnetten van het toenemen van de elektriciteitsvraag groter is dan de impact van toenemend elektriciteitsaanbod. Zou je een dergelijke conclusie ook voor onze regio kunnen trekken?

Een andere conclusie is dat de mogelijke oplossing om op grootschalige conversie naar waterstof in te zetten de capaciteit van de bestaande gastransport-infrastructuur overstijgt en realisatie van waterstofinfrastructuur vergt. Hoe zit dat in Rotterdam Den Haag met de plannen voor waterstof?

1. Systeemstudie

Op basis van de RES 1.0 wordt ingezet op doorontwikkeling van kennis van het energiesysteem en toepassing daarvan in de RES vanuit de in de RES 1.0 genoemde principes. In aanloop naar het opstellen van de RES 2.0 richt dit zich op het analyseren van de verschillende uitvoeringslijnen met het oog op de onderlinge samenhang en consistentie.

Het energiesysteem van de toekomst vraagt om ruimte. Vanuit de systeemstudie van provincie Zuid-Holland is wel bekend waar infrastructuur benodigd is in verschillende scenario's, maar is dit niet vertaald in een ruimtelijke impact. Ook is niet bekeken hoe keuzes in het energiesysteem de ruimteclaim in deze toch al volle regio kunnen beïnvloeden. Ook voor het maken van keuzes is ruimte nodig: ruimtelijke ontwikkelingen kunnen ervoor zorgen dat de ruimte een keuze al voor ons maakt door mogelijkheden uit te sluiten. Dit zonder dat we hier bewust van zijn. Een studie naar deze effecten in de regio kan bijdragen aan het goed meenemen van het systeemdenken in de omgevingsplannen van alle gemeenten in de regio.

In 2023 zal inzet gericht worden op het operationaliseren van de genoemde principes voor toepassing in de andere uitvoeringslijnen: wat betekent integraal werken vanuit ruimte, systeem en belangen voor de RES? Waar kunnen knelpunten in het systeem zich gaan voordoen en welke oplossingen zijn mogelijk? In gerichte interactie tussen de partijen wordt periodiek een analyse gedaan van de impact van de uitvoeringslijnen op het totale energiesysteem.

Er wordt een energiesysteemanalyse uitgevoerd gericht op 2050 met 2030 als tussenstap. Het doel van de energiesysteemanalyse is een integraal beeld geven wat de impact van de

keuzes is. De analyse moet het mogelijk maken om in samenhang de opgaven en effecten, waaronder ruimtelijke impact en veerkracht van het energiesysteem te bezien. Het moet vervolgens de regio handvatten aanreiken om potentiële knelpunten te voorkomen en kansen te verzilveren. Het geeft daarnaast een beeld van de mogelijke energieontwikkeling in vraag, -aanbod en flexopties in de toekomst en de daarbij gewenste of noodzakelijke ontwikkeling van energie-infrastructuur. De studie is input voor op te stellen beleidslijnen (zoals PMiek) en het creëren en opzetten van nieuwe energieketens.

Beoogde resultaten:

Met de systeemanalyse annex studie voor de RES-regio Rotterdam Den Haag worden de onderstaande doelen nagestreefd:

Inzicht in wat we als regio moeten/kunnen doen om knelpunten te voorkomen? En dus inzicht krijgen in:

1. Waar ontstaan mogelijk problemen
2. Waarom ontstaan deze problemen/knelpunten,
3. Wat is de omvang van het knelpunt (vertaling naar urgentie).
4. Hoe kan je problemen voorkomen of verkleinen?
5. Zijn er leidende principes te benoemen
6. Wat is de impact en welke ruimtelijke en financiële claims horen bij de verschillende oplossingen / oplossingsrichtingen?

- Het creëren van een gedeelde kennisbasis: De systeemstudie moet ervoor zorgen dat de betrokken partijen die gezamenlijk werken aan de RES: netbeheerder (Stedin), de gemeenten, waterschappen, de provincie en maatschappelijke partners op de hoogte zijn van elkaars plannen om samen aan het toekomstige energiesysteem te werken waar alle partijen bij gebaat zijn.
- Opstellen van een toekomstbeeld: Op basis van bestaande ontwikkelingen moet een beeld opgesteld worden over hoe de energie-infrastructuren richting 2030 en 2050 vorm kunnen krijgen en wat daarin gewenste en/of noodzakelijke keuzes zijn.
- Op basis van het toekomstbeeld: Concrete handvatten voor de (aanpassing van de) omvang en programmering van investeringen in de energie-infrastructuren richting 2030/2050. De focus hierin ligt op de termijn tot 2030, met een doorkijk naar 2050.
- Input leveren voor afstemmen met overige ruimtelijk thema's. Het benodigde ruimtebeslag van de verschillende ontwikkelingen, voor zover dit niet onder concrete plannen valt, wordt in kaart gebracht. Hiermee kan de RES-regio de volgende stap zetten om de ruimtelijke inpassing en relatie tot ander ruimtebeslag verder in kaart te brengen.
- Keuzes maken in brandstoffen: Op basis van de (deels buiten de RES aangestuurde) ontwikkelingen rondom duurzame brandstoffen, o.a. waterstof, wordt in kaart gebracht wat dit betekent voor de regio(partijen). Dit wordt uitgewerkt in de mogelijkheden voor regiopartijen om invulling te geven aan de transitie naar duurzame brandstoffen: wat zijn de opties en welke acties vraagt dit, mogelijk ook op regionale schaal. Dit betreft zowel beleidsmatige mogelijkheden (rolopvatting, beleidskeuzes, instrumenten) als mogelijkheden op projectniveau (vergunningen, procedures, financiering). Dit handelingsperspectief vormt ook de basis voor de RES 2.0.

Planning Energiesysteem en brandstoffen

Activiteit	**Q1**	**Q2**	**Q3**	**Q4**
Inrichten werkgroep /opdrachtgeversteam	Opstarten			
Uitwerken onderzoeksvraag	startsessie	Finaliseren uitvraag en aanbesteden		
Coördinatie en samenwerking onderzoek PMIEK uitwerken	startsessie	Uitwerken proces van samenwerking en afstemming met PMIEK		
Kennis delen (gedeelde basis, zie ook onderstaande)	doorlopend	doorlopend	doorlopend	doorlopend
Projectuitvoer: 1. waar ontstaan problemen 2. waarom ontstaan deze problemen/knelpunten, 3. wat is de omvang van het knelpunt (vertaling naar urgentie). 4. hoe kan je problemen voorkomen of verkleinen? 5. zijn er principes te benoemen 6. wat zijn de ruimtelijke en financiële claims die bij de verschillende oplossingen / oplossingsrichtingen horen?		eerste inzichten (ook vanuit PMIEK) voor 1, 2 en 3 Vertalen naar urgentie, organiseren werksessie (4. Oplossingen)	Uitwerken finaliseren 1 – 4 Werksessie 5 en 6	Finaliseren 5 en 6 Rapportage afronden

3. PARTICIPATIE

De veranderingen door de energietransitie beginnen steeds meer zichtbaar te worden en hebben impact op het dagelijks leven. Het uiteindelijke doel is niet de RES uitvoeren maar een (vrijwel) fossielvrije energievoorziening voor iedereen in de regio.

De inzet van de regio is er dan ook op gericht om volksvertegenwoordigers, inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties over de volle breedte aan te spreken en mede-eigenaar te maken van die transitie. Bij participatie praten deze groepen mee over de verduurzamings-plannen. Als iedereen zich vertegenwoordigd voelt in de besluitvorming, draagt dit bij aan acceptatie en draagvlak.

Met de term 'participatie' bedoelen we alle mogelijke vormen van betrokkenheid van belanghebbenden; van informeren en kennisdeling, tot meedenken en meebeslissen.

Participatie – net als communicatie - staat niet op zichzelf en zijn altijd verweven met de inhoud. Het belang van participatie is evident. Uitgangspunten daarbij zijn keuzevrijheid, flexibiliteit en regie bij de gemeenten.

We doen het samen

We hebben ervoor gekozen om lokaal te doen wat kan. Gemeenten pakken de participatie van inwoners en partijen die binnen een gemeente al actief zijn op. Dat gebeurt rond energieprojecten, duurzaamheidsbeleid en via tal van andere activiteiten.

Regionaal wordt opgepakt wat gemeentegrensoverschrijdend is. Dit kan participatie met inwoners van een aantal buurgemeenten (op verzoek van de gemeenten), maar ook het betrekken van regionale belanghebbenden, volksvertegenwoordigers en ambtenaren.

Marathon en estafette

De energietransitie is als een marathon; het duurt lang, is vermoeiend en je moet een lange adem hebben. Dan helpt het als je op elkaar kunt steunen als het zwaar wordt en met wat voorlopers het tempo omhoog kan gooien. Maar deze marathon is een bijzondere, want het is ook een estafette. Volksvertegenwoordigers dragen na verkiezingen hun stokje over aan de volgende. Maar in die overdracht gaat er wel eens iets verloren; kennis, draagvlak, contacten, het gezamenlijk gevoel.

Om niet kwijt te raken wat er door de voorgangers zorgvuldig is opgebouwd helpt het participatieprogramma van de regio het volledige stokje over te dragen. De RES regio sluit daarbij zo goed mogelijk aan bij de behoeften van volksvertegenwoordigers en ambtenaren.

Participatieprogramma

Hieronder staat een aantal activiteiten voor participatie in de regio. Het voorstel is om te beginnen met de RES on tour; een programma voor algemene besturen en dagelijkse besturen. Uit deze serie bijeenkomsten leren we meer over de behoeften qua inhoud en over het enthousiasme voor bepaalde andere vormen van participatie. Hiermee vullen we de details in over de exacte vorm en invulling van de andere activiteiten.

RES on tour (programma Algemene Besturen & Dagelijkse Besturen)

Niveau: Lokaal
Wanneer: doorlopend, zie planning
Voor wie: Volksvertegenwoordigers
Wat: Op bezoek bij een aantal raden, wethouders en Provinciale Staten

Daar waar de behoefte groot is voor extra kennis of uitwisseling rondom de RES komen wij langs. Het programma kunnen we aanpassen aan de lokale behoefte. Wij gaan uit van een aantal bezoeken in 2023 en een aantal in 2024. De hoeveelheid bezoek is afhankelijk van de vraag en de interne capaciteit.

Onderdelen kunnen zijn:

- De diepte in (over de RES (organisatie), hoe hangen wind, zon en warmte met elkaar samen in het systeem, wat is de kans van kernenergie?)
- Elektriciteits- of warmtegame
- Introductie van beschikbare tools (denk aan gespreksassistent en inwerkprogramma NP RES)
- Ophalen waar de behoefte ligt voor inhoud en vorm (participatie ideeën toetsen)
- Enthousiast maken voor volgende bijeenkomsten
- Invulling kan maatwerk zijn op verzoek van de raad.

Kennisdeling

Niveau: (Sub)regionaal
Wanneer: 6x per jaar
Voor wie: Ambtenaren/ volksvertegenwoordigers
Wat: Verdiepende bijeenkomsten over een onderwerp. Dit kan kennisdeling zijn vanuit experts, een presentatie vanuit de regio, uitwisseling van praktijkervaring, of daar waar behoefte aan blijkt te zijn.

Bijvoorbeeld over:

- Warmte
- Lokaal Eigendom
- Lokale Participatie

- Technieken en innovatie
  - Verliezen van zoekgebieden
  - Omgaan met vergunningen
- Communicatie & gedragsverandering

De inhoud, de vorm en de genodigden zullen afhankelijk zijn van de behoeften die we ophalen tijdens de RES on Tour en tijdens andere contactmomenten met gemeenten.

Mogelijke vormen kunnen zijn: Atelier, masterclass met experts, werksessies, een intervisie over een bepaalde case, een vraag-maar-raak webinar.

Energieke inspiratie op locatie

Niveau: regionaal
Wanneer: 3x per jaar
Voor wie: BNE
Wat: In samenwerking met het netwerk bezoeken we een inspirerende locatie of project. We combineren dit met een (reguliere) vergadering. Ook is er ruimte voor het delen van goede voorbeelden en om nader kennis te maken met elkaar.

Mogelijke locaties:

- Waterschap
- Windpark of zonneveld
- Agrariër met zon op waterbassins
- Restwarmte locatie

Platform RES Rotterdam Den Haag

Niveau: Regionaal
Wanneer: Ongeveer 5x per jaar
Voor wie: Stakeholders op uitnodiging van het BNE
Wat: Bijeenkomsten waarbij stakeholders reflecties geven op proces en inhoud van de RES.

Voor de RES Rotterdam Den Haag is het belangrijk dat een brede groep belanghebbenden structureler aan het RES-proces verbonden wordt. Dit is in het belang van de uitvoering van de RES, het creëren en vergroten van draagvlak en om het proces vanuit verschillende perspectieven te benaderen. Hiervoor heeft de energieregio het Platform RES in het leven geroepen.

Het Platform RES Rotterdam Den Haag is een onafhankelijk orgaan binnen het RES-proces van de energieregio Rotterdam Den Haag. Het Platform brengt een aantal keer per jaar perspectieven bij elkaar vanuit onafhankelijke vertegenwoordigende stakeholders.

Het Platform reflecteert –gevraagd en ongevraagd- vanuit verschillende perspectieven op:

- het proces van ontwikkeling en uitvoering van de RES;

- gerichte tussenproducten in het kader van de ontwikkeling van de RES 2.0; waaronder de concept Herijkingsnotitie, de concept RES 2.0, voor- en na consultatie van volksvertegenwoordigers en inwoners;
- eventueel gerichte (thematische) inhoudelijke opgaven.

Deelname aan het Platform gebeurt op uitnodiging van het Bestuurlijk Netwerk van de RES-regio. De samenstelling van het Platform en de gegeven reflecties zijn openbaar en kunnen worden gedeeld, bijvoorbeeld via de website van de RES Rotterdam Den Haag.

Onderlinge uitwisseling en inspiratie

We stimuleren gemeenten om de aanpak van hun communicatie/ participatie onderling te blijven afstemmen, vooral bij gemeentegrensoverschrijdende situaties. Ook stimuleren we onderlinge communicatie tussen de RES'en in Nederland, vooral waar het gaat om aangrenzende gebieden.

In de regio is inwonersparticipatie (en -communicatie) een lokale aangelegenheid. Gemeenten hebben immers het beste zicht op wat er lokaal speelt en staan dichtbij de inwoners.

Jongeren

Het betrekken van jongeren bij de RES wordt op veel plekken als waardevol en noodzakelijk gezien. Landelijk zien we echter dat het betrekken van jongeren bij de RES erg lastig is en zeer arbeidsintensief. Vanuit de regio is regelmatig contact met JongRES. Ook zij merken dat het invullen van hun vacatures moeilijk gaat en het lastig is om jongeren aan boord te houden.

De regio erkent het belang van jongeren in de energietransitie en zal daar waar het passend is jongeren – expliciet – uitnodigen (zoals bij het Platform RES of andere participatieactiviteiten). Ondanks de gedane inspanningen blijft de jongerenparticipatie beperkt. Dit beeld komt overeen met de landelijke trend. Door participatie aansprekender te maken is de kans groter dat jongeren deel zullen nemen.

Aansprekender

Bij alle (participatie)activiteiten geldt dat het leuk(er) gemaakt kan worden door het toevoegen van bepaalde werkvormen of elementen. Je kunt hierbij denken aan: interactieve (digitale) werkvormen, een bijzondere locatie, een energy game / serious game, een bijzondere spreker.

Voorstel globale planning

	Jan	Feb	Mrt	Apr	Mei	Jun	Juli	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
RES on tour		X	X	X					X	X		
Kennisdeling	X	X	X			X					X	
Inspiratie op locatie		X				X				X		
Platform	X		X		X				X		X	

4. COMMUNICATIE

We delen de communicatie vanuit de regio op in twee categorieën: directe en indirecte communicatie.

1. **Directe (rechtstreekse) communicatie** met ambtenaren, bestuurders van gemeenten, waterschappen en provincie, volksvertegenwoordigers, regionale stakeholders. Ofwel ten behoeve van het regionale proces, ofwel ten behoeve van de democratische besluitvorming.

   Reguliere communicatie omvat hoofdzakelijk het delen van kennis, actualiteiten en bijeenkomsten van derden (bijvoorbeeld NP RES) via onze website, Linkedin of per e-mail. Naast reguliere communicatie hoort bij directe communicatie ook de communicatie rondom de participatieactiviteiten.

   De RES-regio ondersteunt gemeenten bij hun communicatieve uitingen (zie indirecte communicatie). Onder andere door het aanbieden van regionale communicatiemiddelen, het ontsluiten van 'toolkits' zoals van het Nationaal Programma RES, het geven van regionale aanvullingen op vorm en inhoud en door het delen van kennis.

2. **Indirecte (niet-rechtstreekse) communicatie** met inwoners. Ofwel ten behoeve van het regionale proces, ofwel om informatie te verstrekken over energie-gerelateerde onderwerpen. Deze vorm van communicatie wordt gedaan door de gemeenten. Iedere gemeente kan op deze manier zijn eigen lokale communicatie-aanpak hanteren, afgestemd op de bevolkings(samenstelling), het gebiedstype en verschillen per wijk. Dit bevordert de effectiviteit van de communicatie.

   E-mail nieuwsbrief
   Niveau: Regionaal
   Wanneer: 4-6x per jaar
   Voor wie: Volksvertegenwoordigers, ambtenaren, stakeholders, communicatieadviseurs
   Wat: E-mail nieuwsbrief, inclusief de mogelijkheid om te monitoren hoe deze gelezen wordt, waar op geklikt wordt, etc. Dit geef meer inzicht in hoe het ontvangen wordt. Een opgemaakte nieuwsbrief kan bijdragen aan de profilering en zichtbaarheid van de regio.

   De nieuwsbrief moet aansluiten bij een behoefte van de doelgroep. We bieden inspiratie, voorbeelden en kennis over de inhoud en het proces. De nieuwsbrief is ondersteunend aan de participatieactiviteiten.

   We kennen 4 verschillende nieuwsbrieven, met elk een eigen doelgroep. Inhoud kan soms overlappen. Frequentie 4-6x per jaar.

- Voor volksvertegenwoordigers
- Voor ambtenaren
- Voor stakeholders
- Voor communicatieadviseurs

Bevorderen van samenwerking
In januari 2023 is de vernieuwde website opgeleverd. De website is opgefrist en geactualiseerd op het gebied van inhoud, techniek en vormgeving. Ook heeft de website een inlog-functionaliteit voor verschillende groepen gebruikers. Hierdoor is het mogelijk om pagina's te maken die alleen toegankelijk zijn voor specifieke gebruikers. Hiermee zouden gemakkelijke documenten gedeeld kunnen worden die (nog) niet openbaar zijn. Denk aan een pagina met communicatiemiddelen voor communicatieadviseurs in de regio. Of een pagina met agenda's, notulen en bijlagen voor het Bestuurlijk Netwerk Energie. Het exacte gebruik en de gebruikersgroepen worden nog in samenspraak bepaald.

5. BEGROTING

In dit plan van aanpak worden de activiteiten geschetst die bijdragen aan de RES. De realiteit is echter dat hierin keuzes gemaakt moeten worden; niet alles is mogelijk binnen de begroting. Dit vraagt om een bestuurlijke afweging; in het BNE van 24 februari.

De inzet voor het Plan van Aanpak RES is (naast de Uitvoeringsagenda) voorzien in de begroting voor 2023 (deels via programmamanagement en hoofdzakelijk via de uitvoeringslijnen). Deze begroting ziet niet toe op 2024. De inzet na 2023 zal mede afhankelijk zijn van de herijking van beschikbare middelen (gemeentelijk, provinciaal en rijks). Het ministerie van EZK heeft bekend gemaakt (25-10-2022) dat er tot en met 2030 12 miljoen beschikbaar wordt gesteld voor de RES-regio's. Dit is eenzelfde bedrag als voor 2022. Hiermee voorziet het ministerie in zekerheid t.a.v. de continuïteit. Dit betekent echter ook dat er geen indexering heeft plaatsgevonden voor de aankomende jaren. De huidige hoge inflatie verhoogt daarmee de druk op de begroting.

De begroting wordt als separaat bestand bijgevoegd.

BIJLAGE 1

OVERLEGMOMENTEN 2023

Energiestrategie
regio Rotterdam Den Haag

2023		OT 10.00-12.00 *Locatie: nntb	Stuurgroep div. Online	ANE 10.00-12.00 MRDH	BNE 15.00-17.00 MRDH	VAKANTIES + opmerkingen	
Jan	1					T/m 8 jan vakantie	
	2						
	3						
	4	27-jan*					
Feb	5						
	6		6-feb 13.30-14.30	9-feb			Cyclus 1
	7						
	8	24-feb			23-feb		
Mrt	9					27 feb t/m 3 mrt midden	
	10					**15 mrt Provinciale en waterschapsverkiezingen**	
	11						
	12	24-mrt*					
	13						
Apr	14		3-apr 13.30-14.30	6-apr		7 apr Goede Vrijdag 10 apr Pasen	Cyclus 2
	15						
	16	21-apr			20-apr		
	17					22 apr t/m 29 apr adviesweek extra vakantie & Kor	
Mei	18					29 apr t/m 7 mei vakantie	
	19	12-mei					
	20					18 mei Hemelvaart	
	21	26-mei*					
Jun	22					29 mei Pinksteren	
	23		8-jun 11.00-12.00	8-jun 14.00-16.00			Cyclus 3
	24	16-jun					
	25				22-jun		
	26						
Jul	27	7-jul*					
	28						
	29						
	30	28-jul (vak.)				8 jul t/m 20 aug **midden** 22 jul t/m 3 sep noord 15 jul t/m 27 aug zuid	
Aug	31						
	32						
	33	18-aug (einde vak.)					
	34						
	35						
Sep	36	8-sep*					
	37						
	38		21-sep 13.00-14.00	21-sep			Cyclus 4
	39						
Okt	40	6-okt			5-okt		
	41						
	42					14 okt t/m 22 okt **midden** en zuid	
	43						
Nov	44	3-nov*					
	45						
	46						Cyclus 5
	47	24-nov	23-nov 14.00-15.00	23-nov			
Dec	48						
	49				7-dec		
	50	15-dec*					
	51						
	52					kerstvakantie	

BIJLAGE 2

UITGANGSPUNTEN-NOTITIE RES 2.0, 2022

Energiestrategie
regio Rotterdam Den Haag

Energiestrategie
regio Rotterdam Den Haag

Uitgangspuntennotitie RES 2.0

Door Ambtelijk opdrachtgeversteam (OT) RES Rotterdam Den Haag

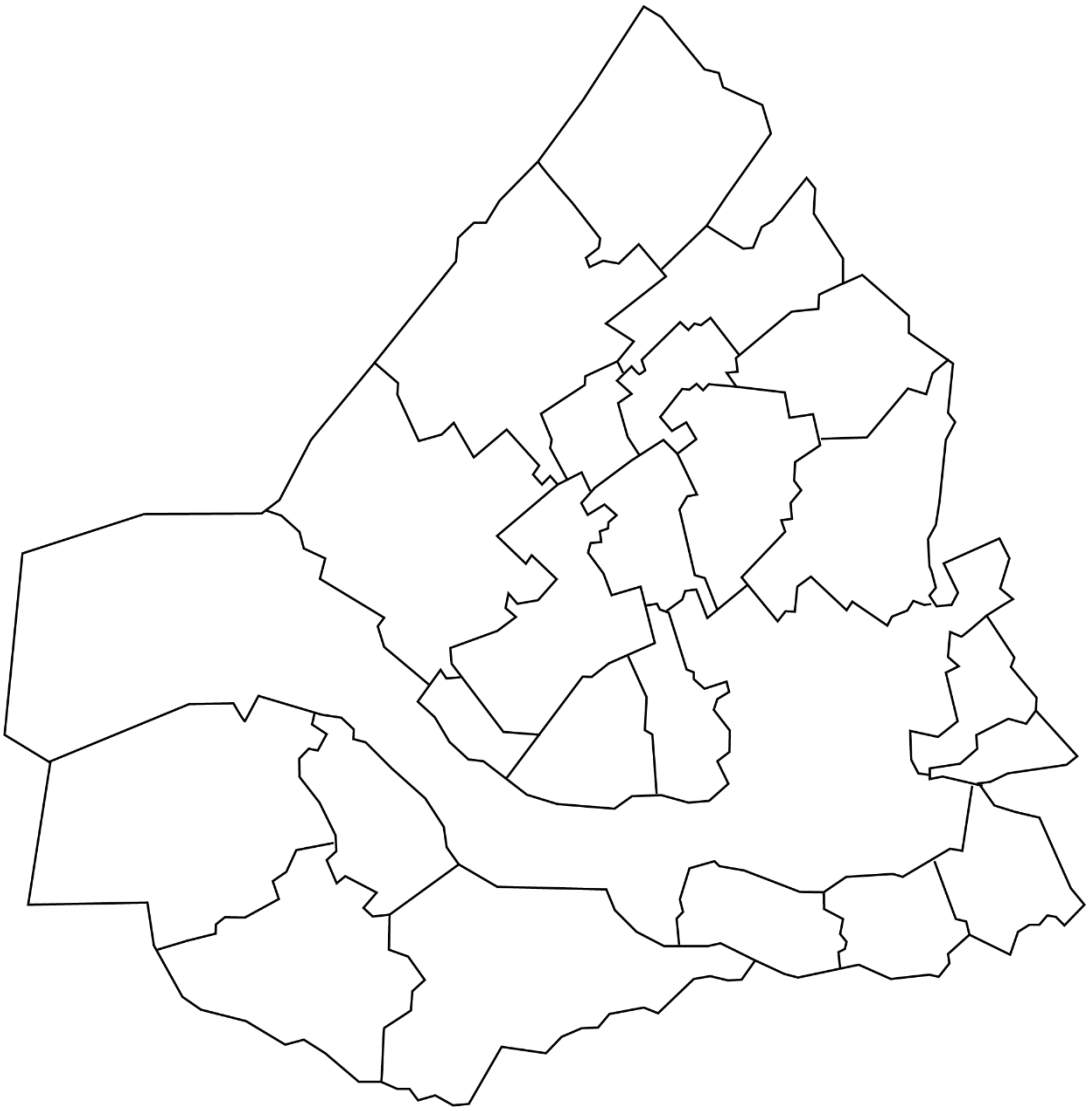

Versie, 16-2-2022

Inhoudsopgave

1. Inleiding en doel RES 2.0 2
2. Aanleiding 3
3. De RES – inhoud 5
4. De RES – aanpak en status 8
5. Scope en informatiebronnen 10
6. Inbedding en partijen 11
7. Uitgangspunten samenwerking en organisatie 13

1. Inleiding en doel RES 2.0

De uitstoot van broeikasgassen moet worden teruggebracht om de opwarming van de aarde en de klimaatverandering te stoppen. Het gebruik van fossiele brandstoffen voor de energievoorziening moet worden beëindigd. Het kabinet heeft met het Klimaatakkoord (28 juni 2019) een centraal doel vastgesteld: het terugdringen van de uitstoot van broeikasgassen in Nederland in 2030 met 49% ten opzichte van 1990. Om deze doelstelling te halen bevat het Klimaatakkoord een pakket van maatregelen en afspraken. Eén van de afspraken is een land-dekkend programma van 30 regio's, waarin decentrale overheden samen met maatschappelijke partners, netbeheerders, bedrijven en waar mogelijk bewoners, komen tot een Regionale Energie Strategie (RES). De RES dient minimaal betrekking te hebben op grootschalige projecten voor productie van duurzame elektriciteit (zon en wind) op land en een Regionale Structuur Warmte (RSW) voor de gebouwde omgeving met bijbehorende infrastructuur en opslagsystemen.

De samenwerkende decentrale overheden in de regio Rotterdam Den Haag hebben zich op 3 november 2017 uitgesproken voor het opstellen van een Regionale Energie Strategie en daarbij de volgende lange termijn doelstelling gekozen:

"Naar een betaalbare, betrouwbare, schone, en veilige energievoorziening voor iedereen (in de regio Rotterdam - Den Haag) in 2050"

Een doelstelling waarmee een bijdrage wordt geleverd aan de afspraken in het Klimaatakkoord, én de werkgelegenheid, de economische positie van de regio en de luchtkwaliteit worden verbeterd. Conform het Klimaatakkoord hebben de partijen in de periode februari 2018 tot juli 2021 de RES 1.0 opgesteld. De RES 1.0 is vastgesteld door de volksvertegenwoordigingen van de decentrale overheden (gemeenteraden, provinciale staten en algemene besturen van de waterschappen) en ingediend bij het Nationaal Programma RES. De RES is nadrukkelijk een proces waarin de samenwerkende partijen tot 2030 tot verdere concretisering en realisatie van projecten komen. Onderdeel hiervan is een periodieke evaluatie en herijking van de strategie. Zo wordt voortdurend gestreefd naar effectiviteit en efficiëntie in de bewegende context van de energietransitie-opgave. Landelijk is afgesproken dat de RES 1.0 wordt geactualiseerd en dat de RES 2.0 uiterlijk 1 juli 2023 wordt vastgesteld. Gelet op dit tijdspad is er nauwelijks/geen tijd om nieuwe onderwerpen of nieuw beleid toe te voegen. De RES 2.0 is daardoor voornamelijk een actualisatie van afspraken en een verslag van de voortgang van de RES 1.0. Met voorliggend document wordt de 'Notitie Uitgangspunten en toelichting RES (18-12-2017)' geactualiseerd. Op basis van deze 'Uitgangspuntennotitie RES 2.0' stelt de RES-organisatie een Plan van Aanpak RES 2.0 op waarin langs een tijdlijn wordt uitgewerkt hoe we gezamenlijk tot de RES 2.0 komen. Om de realisatie van de in de RES 1.0 opgenomen ambitie te concretiseren wordt gewerkt met de Uitvoeringsagenda RES 1.0. Op de voortgang van de RES wordt op regionaal niveau gemonitord. De inzichten uit deze monitor worden benut voor de RES 2.0.

2. Aanleiding

(Inter)nationale context

In het Klimaatakkoord van Parijs (2015) is afgesproken dat de opwarming van de aarde wordt beperkt tot minder dan 2 ℃ ten opzichte van 1990. Het streven is om de opwarming beperkt te houden tot 1,5 ℃. Voor de uitvoering van het Klimaatakkoord van Parijs heeft het kabinet (Rutte III) klimaatdoelen vastgelegd in de Klimaatwet:

1. 49% minder uitstoot van broeikasgassen in 2030 ten opzichte van 1990;
2. 95% minder uitstoot van broeikasgassen in 2050 ten opzichte van 1990;
3. Volledig CO2-neutrale elektriciteitsproductie in 2050.

Om het klimaatdoel voor 2030 te behalen hebben de overheid, bedrijven en maatschappelijke organisaties het nationale Klimaatakkoord gesloten. Het klimaatbeleid raakt het leven van alledag. De energietransitie is een maatschappelijke transitie. Inwoners en bedrijven staan voor een reeks veranderingen die van invloed zijn op hoe we wonen, ons verplaatsen, wat we eten, de producten die we kopen, hoe we ons geld verdienen. Meer dan 100 partijen hebben gewerkt aan een samenhangend pakket aan voorstellen waarmee in 2030 de doelstelling gerealiseerd kan worden. Het nationale Klimaatakkoord heeft zodoende een pakket aan maatregelen met een zo breed mogelijk maatschappelijk draagvlak, dat de actieve steun heeft van zoveel mogelijk bijdragende partijen en waarmee het politieke reductiedoel van 49% in 2030 wordt gerealiseerd.

Op 14 juli 2021 heeft de Europese Commissie onder de titel Fit for 55 (Ff55) een pakket beleidsvoorstellen gepresenteerd om het Europese klimaatbeleid in lijn te brengen met de doelstellingen uit de Europese Klimaatwet. Hierin zijn doelen vastgelegd van een klimaat-neutrale EU in 2050 en een vermindering van broeikasgasemissie met 55 procent in 2030. Het Ff55-pakket bevat wijzigingen voor vrijwel alle belangrijke pijlers van het Europese klimaat- en energiebeleid. Op 24 september 2021 heeft het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) het rapport 'Nederland Fit for 55?' gepubliceerd, waarin de mogelijke gevolgen worden beschreven van het Europese Fitfor55 pakket voor het Nederlandse beleid. Het PBL geeft aan dat Ff55 een flinke versnelling van het klimaatbeleid in Europa betekent. Ff55 impliceert dat Nederland haar uitstoot verder moet terugdringen dan het huidige Nederlandse doel van 49% emissiereductie in 2030. Het PBL schat de aanvullende cumulatieve opgave op circa 62 megaton over de periode 2021-2030. Het Ff55-pakket schrijft geen nationale beleidsmaatregelen voor, maar bepaalt de opgave voor de lidstaten op verschillende terreinen. Nationale keuzes over de invulling van de nieuwe opgave, die voortvloeit uit het Ff55-pakket, zijn nog niet gemaakt. De keuzes zijn aan het kabinet Rutte IV.

De opwarming van de aarde moet onder de 1,5 ℃ blijven om gevaarlijke klimaatverandering te voorkomen. Tijdens de COP26 in Glasgow (2021) is onderhandeld over de mondiale aanpak van klimaatverandering. Tijdens deze COP zijn afspraken gemaakt over tegengaan van ontbossing,

verminderen van methaanuitstoot en stoppen met het financieren van kolen. Nederland geeft uitvoering aan dit akkoord als lidstaat van de EU, dat zowel met ambitieuze doelen als de uitwerking daarvan vooroploopt.

In het Coalitieakkoord 2021-2025 stelt het kabinet Rutte IV dat klimaatverandering dé uitdaging is voor onze generatie. Goed klimaatbeleid biedt kansen om een duurzame en sterke economie op te bouwen en nieuwe banen te creëren. Nederland wordt klaar gemaakt voor de toekomst – klimaatneutraal, fossielvrij en circulair – met een schone energievoorziening en groene industriepolitiek. Het kabinet wil zich maximaal inspannen om Nederland en onze planeet leefbaar en bewoonbaar te houden. Daarom ook streeft het kabinet de klimaatdoelstelling van maximaal 1,5 ℃ na en wil ze biodiversiteit versterken. Nederland wil koploper in Europa zijn bij het tegengaan van de opwarming van de aarde. Om uiterlijk in 2050 klimaatneutraal te zijn, wordt het doel voor 2030 in de Klimaatwet aangescherpt tot tenminste 55% CO_2 reductie. Om dit doel te halen, wordt het beleid gericht op een hogere opgave, namelijk circa 60% in 2030. Het kabinet stelt een klimaat- en transitiefonds in van €35 miljard voor de komende 10 jaar. Na vaststelling van het “Fit for 55”-pakket door de Europese Unie (EU) wordt het Nederlandse klimaatbeleid herijkt aan de hand van de verwachte effecten op CO_2-uitstoot en de betaalbaarheid voor huishoudens en voor het mkb. Voor de uitvoeringskosten van medeoverheden en planbureaus die voortvloeien uit het Klimaatakkoord en aanvullende klimaatbeleid wordt 800 miljoen euro per jaar gereserveerd tot en met 2030. Het betreft 5,6 miljard euro cumulatief t/m 2030.

3. De RES - inhoud

De RES is een document dat gemeenschappelijke, regionale visie op de energietransitie tot 2030 vastlegt. De RES verplicht zelf niet, maar de vaststellende partijen verplichten zichzelf tot het nakomen van de in de RES opgenomen acties. De RES dient minimaal betrekking te hebben op grootschalige projecten voor productie van duurzame elektriciteit (zon en wind) op land en een Regionale Structuur Warmte (RSW) voor de gebouwde omgeving met bijbehorende infrastructuur en opslagsystemen. De RES bundelt wat er al is (bestaande lokale plannen, zoals de gemeentelijke Transitievisies Warmte) met wat er aanvullend moet en kan gebeuren om de regionale ambities te verwezenlijken. Er gebeurt al veel in de regio: er is een warmte-infrastructuur in ontwikkeling, er zijn afspraken gemaakt (zoals de windconvenanten) en er is beleid geformuleerd dat zich richt op een succesvolle energietransitie. In de plannen voor een duurzame energievoorziening streven we naar synergie met andere maatschappelijke opgaven. Over gemeentegrenzen heen leggen we een verbinding met plannen en beleid op het gebied van onder meer economie, ruimtelijke kwaliteit, mobiliteit, werkgelegenheid en ecologie/natuur. De RES is een onderdeel van de puzzel die gelegd moet worden om een aantrekkelijk leefklimaat te behouden, met oog voor de verschillende opgaven. Daarom zoeken we aansluiting bij gebiedsgerichte opgaven, zoals rond het Havenindustrieel Complex (HIC) en het glastuinbouwcluster.

De opgave waar de regio voor staat is complex en de ruimtelijke impact van de klimaat- en energietransitie zal groot zijn. Juist in de vertaling van de klimaatambities naar locaties en projecten worden ook de maatschappelijke en ruimtelijke consequenties en dilemma’s concreet. De RES heeft daarmee een meervoudige functie. In de RES worden de kansen en mogelijkheden geïdentificeerd om aan de energiedoelstellingen van het Klimaatakkoord te voldoen. De RES is ook een belangrijk instrument om ruimtelijke inpassing met maatschappelijke betrokkenheid te initiëren en te faciliteren. Tegelijkertijd is de RES een manier om langjarige samenwerking tussen alle regionale partijen te organiseren.

De energieregio Rotterdam Den Haag is uniek. Hier wonen circa 2,4 miljoen mensen, liggen twee grote steden, enkele landelijke gemeenten, een wereldhaven en een toonaangevend glastuinbouwcluster. De open gebieden dragen nadrukkelijk bij aan de aantrekkelijke leef-, woon- en werkomgeving. Door de grote concentratie van werkgelegenheid en economische activiteit is er beperkte ruimte voor duurzame energieopwekking (van elektriciteit). Tegelijkertijd biedt de regio volop kansen voor het benutten van rest- en aardwarmte. In de RES 1.0 is gekozen voor een haalbare aanpak, die past bij het landschap, de inwoners, de bedrijven en de regionale kwaliteiten. Met de RES 1.0 wordt gezocht naar verbindingsmogelijkheden tussen energiemaatregelen en andere maatschappelijke opgaven, rekening houdend met bestaand beleid.

In de RES 1.0 worden vier inhoudelijke uitvoeringslijnen onderscheiden: warmte, elektriciteit, duurzame brandstoffen en systeemintegratie van het energiesysteem. Een algemene uitvoeringslijn bevat de organisatorische en communicatieve/participatieve aspecten. Voor de uitvoering is een Uitvoeringsagenda 2021-2025 (juli 2021) opgesteld.

Er zijn tal van onderwerpen die raken aan de opgaven in de RES. Deze kenen een eigen aanpak en het eigenaarschap voor die processen is op andere wijze geregeld. Zo is b.v. de opgave Duurzame Mobiliteit bij de MRDH belegd.

De hoofdpunten uit de RES 1.0 zijn hieronder samengevat:

Uitvoeringslijn warmte
Besparen, o.a. door isoleren, is een belangrijke eerste stap. In de RES 1.0 is het streven regionaal naar een besparing van 20% of meer in de gebouwde omgeving en 30% of meer in de glastuinbouw. De beschikbare rest- en aardwarmte maakt onderdeel uit van de toekomstbestendige energiemix. De potentie van aardwarmte in de regio wordt geschat op 23 tot 33 PJ. Ook zijn er legio kansen voor lokale warmtebronnen, zoals aquathermie, zonthermie en warmte-koudeopslag.

De gemeenten werken aan de warmtetransitie voor de gebouwde omgeving en maken de Transitievisies Warmte. De RES 1.0 richt zich op de ontwikkeling van een gemeentegrensoverschrijdende Regionale Structuur Warmte. Altijd wordt eerst nagegaan hoe de warmtetransitie lokaal wordt vormgegeven en vervolgens wordt, bij inzet op warmtenetten, bekeken of aan de warmtevraag voldaan kan worden met lokale bronnen. Indien dat niet kan wordt bovengemeentelijk gekeken welke kansen er zijn.

Het streven is voor een mix waarbij hoogwaardige bronnen worden ingezet voor een hoogwaardige vraag en schaarse bronnen selectief inzetten. Elektrificatie van de verwarmingsvraag wordt waar mogelijk voorkomen. Duurzame brandstoffen kunnen worden ingezet in gebouwen die moeilijk en duur te isoleren zijn, en waar warmtenetten niet mogelijk zijn. In de regio wordt alleen ingezet op groengas als andere bronnen veel duurder zijn.

Uitvoeringslijn elektriciteit
In onze regio zijn kansen om in 2030 2,8-3,2 TWh duurzame elektriciteit op te wekken. Daarmee wordt 8 á 9 % bijgedragen aan de nationale opgave van 35 TWh uit het Klimaatakkoord. Een zeer stevige inzet is voorzien op zonne-energie op daken en parkeerplaatsen in stedelijk gebied, namelijk 40% van het geschikte (dak)oppervlak. Daarnaast worden waterbassins in de glastuinbouw benut voor zonnepanelen.

Verder wordt gezocht naar mogelijkheden voor zonne-energie en aanvullend circa 27 extra windmolens, op basis van de draagkracht van het landschap. Bijvoorbeeld langs infrastructurele

lijnen. Op opwekking van duurzame elektriciteit in Natura 2000 en Natuurnetwerk Nederland gebieden wordt geen energieopwekking voorzien.

Uitvoeringslijn duurzame brandstoffen

De regio heeft een goede uitgangssituatie voor het produceren en transporteren van duurzame brandstoffen zoals groengas en waterstof en een uitgebreide energie-infrastructuur met een relatief grote capaciteit. Duurzame brandstoffen kunnen breed in het energiesysteem worden ingezet maar zijn nu nog beperkt beschikbaar. De samenwerkende partijen in onze regio hebben de ambitie om het gebruik van groengas en waterstof richting 2030 en 2050 flink te verhogen. Vooral waterstof geproduceerd uit duurzame elektriciteit (groene waterstof) moet een grote rol gaan spelen. Schaarse duurzame brandstoffen worden zo hoogwaardig mogelijk ingezet. De RES-regio werkt de komende twee jaar aan het in beeld brengen van het programma van vergunningen, procedures, investeringen en (innovatieve) projecten die de transitie naar duurzame brandstoffen mogelijk moeten maken.

Uitvoeringslijn systeemintegratie energiesysteem

De regio werkt aan een betaalbare, betrouwbare, veilige en schone energievoorziening voor iedereen in 2050. Bij het maken van plannen en het realiseren van energieprojecten borgen we de publieke belangen (betaalbaar, betrouwbaar, duurzaam en rechtvaardig). Van belang is passende wet- en regelgeving en financiële instrumenten om de randvoorwaarden te borgen. Energiebronnen, transport en gebruikers zijn in het energiesysteem via allerlei wegen met elkaar verbonden. De RES 1.0 bevat ook een kwalitatieve analyse van de systeemsamenhang. Voor een toekomstbestendig, veerkrachtig en efficiënt energiesysteem zijn technologische, economische, culturele, juridische en (markt)aanpassingen nodig. Om al deze aanpassingen te stroomlijnen worden vijf principes gehanteerd: streven naar energie-efficiëntie en energiebesparing; hoogwaardige energie wordt hoogwaardig ingezet; streven naar een balans tussen de energievraag en de energieproductie; rekening houden met de eigenschappen van de nieuwe energiebronnen; de relevantie van opslag en omzetting.

Van RES 1.0 naar RES 2.0 en verder

Op basis van de resultaten van de uitvoeringslijnen, nieuwe inzichten, actualiteiten en innovaties wordt een RES 2.0 ontwikkeld, gereed in juli 2023. In dit ontwikkelproces krijgen alle betrokkenen volop ruimte voor inbreng. Daarnaast is het ook nodig om de voortgang te monitoren. Als eerste stap in dit kader is de Uitvoeringsagenda 2021 - 2025 (juli 2021) opgesteld, dat de doorvertaling van de ambities naar activiteiten omvat.

In een Plan van Aanpak RES 2.0 wordt uitgewerkt hoe we langs een tijdlijn gezamenlijk tot de RES 2.0 komen. Na gereedkomen van de RES 2.0 zal ook de Uitvoeringsagenda worden aangepast en voor de RES 3.0 wordt deze cyclus herhaald.

4. De RES - aanpak en status

De RES is een beweging van partijen - overheden met netbeheerders, maatschappelijke organisaties, ondernemers, energiecoöperaties en inwoners - die op een vernieuwende manier samenwerken aan een belangrijke én complexe uitdaging: de CO_2-reductie te bewerkstelligen en onze nationale klimaatdoelstellingen te halen. De RES is een samenwerkingsverband, geen besluitvormend orgaan. De besluitvorming over het document vindt plaats in de raden van de deelnemende overheden. De (juridische) status van het document RES 2.0 is van belang omdat die consequenties heeft voor bijvoorbeeld de inrichting van de participatie en de mate waarin het gemeenten aanzet tot het nemen van actie.

Status

In het BNE van 9 december 2021 is de status besproken. Daarbij is vastgelegd dat de RES 2.0 net als de 1.0, een strategisch visiedocument is, zonder een direct bindende status. Daar waar mogelijk wordt de 2.0 concreter dan de 1.0. Dit geldt met name voor de zoekgebieden; die kunnen, als de lokale situatie daartoe aanleiding geeft specifieker en/of concreter worden of verdwijnen. Dat gebeurt n.a.v. de processen die nu ingezet zijn vanuit de Uitvoeringsagenda RES 1.0. De uitwerking krijgt invulling op het niveau van zoekgebieden, (boven)lokaal. Verankering gebeurt ook primair via het omgevingsbeleid van gemeenten en provincie. De resultaten van deze concretisering en verankering kunnen in de RES 2.0 worden opgenomen. Waar dat niet gebeurt blijft de RES 2.0 net zo abstract als de RES 1.0. Indien mogelijk verdient hierbij ook de relatie tot al verankerde elementen in omgevingsbeleid aandacht. Informatie die al ergens anders is vastgesteld krijgt een concrete uitwerking op bijv. kaarten. Zo krijgt het meer de werking van een voortgangsrapportage. Er vindt over het document RES 2.0 als geheel, geen inspraak plaats in de zin van afdeling 3.4 Awb (algemene uniforme voorbereidingsprocedure).

Bij de uitwerking van de RES 2.0 moet een balans worden gevonden tussen concreetheid en abstractie op basis van onderstaande overwegingen:

1. Enerzijds de wens om meer concreetheid over (zoek)locaties te bieden. Anderzijds de behoefte van gemeenten om de regie in eigen hand te houden en geen locaties voor energieopwekking opgelegd te krijgen.
2. Een juridisch bindend document kan duidelijkheid bieden en daarmee bijdragen aan de transitie. Maar het kan ook leiden tot weerstand en daarmee de transitie vertragen. Er is behoefte aan (lokaal) eigenaarschap en aan het houden van de ruimte om lokaal te doen wat lokaal kan.

Kortom: het is een balans tussen concrete afspraken met elkaar maken en sturen op eigenaarschap, zonder consequenties af te dwingen via de RES. In de RES 2.0 zullen ook de uitvoeringslijnen Warmte, Elektriciteit en Brandstoffen terugkomen. Niet op al die lijnen is het in

deze fase van belang of nodig om heel concrete ruimtelijke invulling te geven. Die behoefte (en noodzaak) lijkt er vooral bij locaties voor elektriciteitsopwekking te zijn, al zal dit op latere momenten ook voor warmteoplossingen nodig zijn.

Het proces naar de RES 2.0 moet de regionale samenwerking bestendigen en versterken, waarbij participatie van maatschappelijke partners en volksvertegenwoordigers wordt geïntensiveerd. Op basis van de resultaten van de uitvoeringslijnen wordt een volgende stap gezet naar concretisering van de visie op het toekomstige energiesysteem, en hoe daarin de publieke waarden (betaalbaar, betrouwbaar, duurzaam en rechtvaardig) kunnen worden geborgd. Tevens laat de RES 2.0 de voortgang van realisatie zien. Daartoe vindt monitoring plaats.

De RES maakt een ontwikkeling door, waarbij het van belang is zich te realiseren dat niet al deze stappen al in de RES 2.0 afgerond zullen zijn:

- Van uitvoering van een aantal afzonderlijke maatregelen uit het Klimaatakkoord, naar een robuuste en integrale bouwsteen voor een samenhangend energiesysteem in 2050;
- Van energie als vrager van ruimte naar een goed ingepast onderdeel van de leefomgeving;
- Van een uitdaging voor de arbeidsmarkt, tot een nieuwe technologische en economische motor;
- Van RES als een experiment in vernieuwend samenwerken naar een adaptieve en duurzame manier van samenwerken;
- Van systeemefficiëntie in opwek naar een samenhangend, goed functionerend energiesysteem;
- Van eenmalige participatie naar een permanente dialoog gericht op versterking van het eigenaarschap en draagvlak voor uitvoering van de plannen en projecten.

De uitwerking en gevraagde concreetheid wordt ingevuld via de Uitvoeringsagenda RES 2021-2025. Onder andere door maatwerk in projectplannen en samenhang met andere (zelfstandige) regionale initiatieven en projecten. En op basis van inzicht in de voortgang en bereikte resultaten via monitoring en verantwoording.

5. Scope en informatiebronnen

De RES 2.0 is een herijking of actualisatie op basis van de inhoudelijke voortgang en de ontwikkelingen in de omgeving van de RES 1.0. In deze actualisatie worden de volgende informatiebronnen voor zover mogelijk meegenomen:

1. Moties en amendementen vanuit de deelnemende provinciale staten en gemeenteraden die zijn geagendeerd bij besluitvorming over de RES 1.0.
2. Uit de voltooide wensen en bedenkingenprocedure, díe wensen en bedenkingen waarbij in de beantwoording is toegezegd dat deze een plek krijgen in de route RES 2.0.
3. De Handreiking RES 2.0 van NP RES en relevante werkbladen.
4. Bestuurlijke en ambtelijke werksessies.
5. (Vervolg)studie rond de uitvoeringslijnen in de RES.
6. Landelijke ontwikkelingen, wet- en regelgeving, fondsen. Én gewijzigde afspraken t.g.v. (inter)nationale ontwikkelingen, indien via het Klimaatakkoord of anderszins passend geborgd en geflankeerd door adequate randvoorwaarden en middelen.
7. Gecoördineerde inbreng van markt- en semi-overheidspartijen.
8. Inbreng vanuit het op te richten Platform RES (klankbordgroep).

Scope

De onderwerpen die voortkomen uit de besluitvorming over de RES 1.0 zijn besproken in het BNE van 9 december 2021. De extra onderwerpen die daaruit voort zijn gekomen zullen worden onderzocht in het proces RES 2.0. Deze worden in het Plan van Aanpak RES 2.0 opgenomen.

6. Inbedding en partijen

Inbreng van maatschappelijke organisaties en stakeholders

De energietransitie is een ingrijpend proces in onze sociale, economische en fysieke leefomgeving. De energietransitie lukt ook alleen maar als iedereen (al dan niet verplicht) meewerkt. Wij willen de RES 2.0 daarom met kennis en inbreng van maatschappelijke organisaties en stakeholders opstellen. Ten eerste is het belangrijk om bij deze partijen de bekendheid met de regionale ontwikkelingen te vergroten (informeren). Ten tweede willen we dat deze partijen kunnen meepraten op verschillende inhoudelijke thema's. Ten derde willen we dat ze kunnen reageren (meedenken/adviseren) op het gehele RES-proces. Het is nadrukkelijk de bedoeling dat de inbreng in dit verband betrekking heeft op de regionale opgave. Dit betekent dat verschillende wijzen van participeren in, meedenken over en reageren op de lokale projecten door de lokale overheden zelf georganiseerd wordt.

Het doel is om stakeholders inzicht te geven in de Uitvoeringsagenda en onderliggende projecten. Dat kan als belanghebbende maar ook als (mede) eigenaar van een project. Het begint in ieder geval bij informeren over welke projecten spelen en hen laten meedenken over de invulling ervan.

Op specifieke thema's kan een klankbordgroep van relevante stakeholders worden gevormd. Deze kunnen actief meedenken over de invulling van bepaalde (deel)aspecten van de RES.

Naast thematische inbreng en inzicht in projecten kan het van waarde zijn om een Platform RES met stakeholders in te richten om op gerichte momenten in het herijkingsproces te adviseren over de actuele stand van het proces en de inhoud en ten aanzien van de vervolgstap(pen). Hoe dit vorm krijgt wordt uitgewerkt in het Plan van Aanpak RES 2.0.

Inwonersparticipatie

De veranderingen door de energietransitie hebben impact op het dagelijks leven. De inzet van de regio is er blijvend op gericht om inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties over de volle breedte aan te spreken en mede-eigenaar te maken van de transitie. Het belang van participatie (van inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties) voor draagvlak en acceptatie staat in onze regio hoog op de agenda. Bij inwonersparticipatie praten inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties mee over de verduurzamingsplannen. Als iedereen zich vertegenwoordigd voelt in de besluitvorming, draagt dit bij aan acceptatie en draagvlak. We besteden in de regio aandacht aan participatie door het informeren en raadplegen van inwoners tot en met het stimuleren van mede-eigenaarschap van een energieproject. We hebben ervoor gekozen om lokaal te doen wat kan. Als regio leveren wij de lokale overheden informatie(middelen) aan om hen hierbij te helpen. De 28 partijen hanteren op inhoudelijke

gronden verschillende communicatiestrategieën. Regionaal wordt opgepakt wat gemeentegrensoverschrijdend is. De gemeenten communiceren op de manier die bij de lokale situatie past. De regio stimuleert onderling overleg en samenwerking.

Inbreng volksvertegenwoordigers

De RES-regio heeft het RES-proces in de periode februari 2018 – juli 2021, laten evalueren. Op basis van de resultaten zijn de volgende bespreekpunten meegegeven voor het vervolgproces naar RES 2.0:

- Aandacht voor betrokkenheid van volksvertegenwoordigers bij het RES-proces. Hoe kunnen volksvertegenwoordigers zich goed geïnformeerd voelen?
- Aandacht voor de gemeenteraadsverkiezingen en de daaropvolgende bestuurswissel in het voorjaar van 2022, zodat aan het actualisatieproces goed invulling kan worden gegeven.

Hoe en wanneer we volksvertegenwoordigers optimaal betrekken in het RES-proces wordt beschreven in het Plan van Aanpak RES 2.0.

7. Uitgangspunten samenwerking en organisatie

De uitvoering van de RES wordt met behulp van de RES-organisatie opgepakt. Deze RES-organisatie is zodanig ingericht dat er doelmatig en efficiënt gewerkt kan worden en dat tegelijkertijd de betrokken partijen de benodigde sturing en invloed kunnen uitoefenen. Enthousiasmeren, inspireren, verbinden, organiseren en richting geven is het credo. Het uitgangspunt voor de samenwerking tussen de regiopartijen binnen RES Rotterdam Den Haag is wederzijds vertrouwen. Indien nodig, kunnen in de RES-organisatie wijzigingen doorgevoerd worden.

De projectorganisatie is als volgt:

Bestuurlijk Netwerk Energie (BNE)

Bestaat uit: (bestuurlijke) afvaardiging van de 23 gemeenten, 4 waterschappen, provincie Zuid-Holland, Stedin en Natuur en Milieufederatie Zuid-Holland. Er worden daarnaast op ad hoc basis partijen uitgenodigd die van belang zijn voor de opgave. Het bestuurlijk netwerk is het voorportaal voor de lokale besluitvorming van de decentrale overheden.

Leden:

- bespreken (onderdelen van) de RES;
- delen kennis en ervaringen;
- leggen verantwoording af aan de raad en zijn de verbindingsschakel met de volksvertegenwoordiging; zorgen voor voorbereiding van de lokale besluitvorming in de raad.

Stuurgroep

Bestaat uit: bestuurlijke afvaardiging van: Provincie Zuid-Holland, een Hoogheemraadschap (namens de waterschappen), Stedin (namens de netbeheerders) gemeente Barendrecht (i.v.m. financieel beheer) aangevuld met een drietal bestuurders waarmee verschillende aspecten van de regio worden meegewogen: diverse omvang gemeenten, betrokkenheid bij het tuinbouwcluster, relatie haven/Cluster energiestrategie en regionale spreiding. De samenstelling van de stuurgroep kan wijzigen gedurende het proces om aan te sluiten bij de aanpak, dit ter beoordeling van het Bestuurlijk Netwerk Energie. Er wordt na de gemeenteraadsverkiezingen van maart 2022 opnieuw besloten over de samenstelling en rolverdeling, o.a. over het voorzitterschap en de portefeuilleverdeling.

Leden:

- zijn bestuurlijk opdrachtgever van het ambtelijk opdrachtgeversteam en Coördinator RES;
- hebben hun eigen (inhoudelijk) portefeuille (voorzitter, financiën en de uitvoeringslijnen);
- zetten zich actief in als ambassadeur zowel intern als extern, ten behoeve van de RES;

- vervullen een signalerende en initiërende rol vanuit de eigen organisatie naar de samenwerking en andersom;
- geven richting/sturing ter voorbereiding op het bestuurlijk overleg (BNE).

Ambtelijk Netwerk Energie (ANE)

Het ANE is vanuit de MRDH opgezet als de plek waar kennis en ervaringen gedeeld kunnen worden over de energietransitie (in relatie tot het vestigingsklimaat van de regio). Hieraan neemt de ambtelijke vertegenwoordiging van de partijen deel die ook deelnemen aan het Bestuurlijk Netwerk Energie. Aangevuld met partijen die zich bezighouden met de energietransitie, zoals Stedin, lokale energie coöperaties en kennisinstellingen (TU Delft en TNO). Het Ambtelijk Netwerk Energie MRDH stuurt op dit moment op ambtelijk niveau op de realisatie van de RES en is adviserend orgaan voor het BNE en ambtelijk opdrachtgeversteam. Echter, de RES is zodanig omvangrijk qua inhoud dat er gekeken moet worden of deze structuur nog passend is. De functie van het netwerk en de brede kennisdeling over energietransitie staan hierdoor onder druk. Bovendien is de kennis verspreid over de verschillende experts binnen de gemeenten, waardoor een andere opzet mogelijk gewenst is.

Leden:

- zijn mede-uitvoerder en zetten zich gevraagd en ongevraagd in voor de realisatie van de RES.
- zijn ambassadeur van de RES.
- vormen een eerste aanspreekpunt voor de eigen organisatie en zorgen voor doorvertaling van lokale standpunten naar de RES en v.v.
- zorgen voor interne bekendheid met de RES.
- zetten aan tot besluitvorming en ondersteunen hun portefeuillehouder in het Bestuurlijk Netwerk Energie.
- zijn aanspreekbaar voor uitgezette acties vanuit (leden van) het ambtelijk opdrachtgeversteam.

Ambtelijk opdrachtgeversteam (OT)

Bestaat uit een ambtelijke afvaardiging vanuit het Ambtelijk Netwerk Energie (in elk geval van de partijen die ook een portefeuillehouder leveren voor de stuurgroep); van gemeenten, provincie Zuid-Holland en ministerie van Binnenlandse Zaken Wordt aangevuld met de accounthouder NP RES, een medewerker van Stedin, een medewerker van de MRDH en de coördinator RES.

Leden:

- zorgen voor de realisatie van deze opdracht,
- sturen (externe) opdrachtnemers aan en bereiden bestuurlijk en ambtelijke overleggen en afstemming voor.
- zetten zich in op ambtelijk niveau, intern en extern, voor de realisatie van de RES.
- rapporteren adequaat over de voortgang van de overeenkomst en resultaten.

Coördinator RES

Heeft een verbindende rol. Moet enthousiasmeren, inspireren, organiseren en richting geven. Hij/zij is aanspreekbaar en beschikbaar voor alle aangesloten partijen en stakeholders en zorgt dat iedereen gehoord wordt en betrokken kan zijn. Is op ambtelijk niveau extern ambassadeur voor de RES. Daarnaast zorgt hij/zij voor de voortgang van de uitvoering van het plan van aanpak.

Daarnaast legt hij/zij budgettair verantwoording af en heeft het mandaat om privaatrechtelijke verplichtingen aan te gaan t.b.v. de RES, binnen de kaders van het plan van aanpak RES 2.0 en de Uitvoeringsagenda 2021-2025. Draagt zorg voor monitoring, (tussentijdse) rapportage, informatie- en communicatiemiddelen, stuurt de RES-organisatie aan en stelt de agenda op voor het Ambtelijk opdrachtgeversteam en stuurgroep (en levert de RES agendapunten aan t.b.v. het BNE). De coördinator is onderdeel van het opdrachtgeversteam maar is niet aan een van de betrokken partijen verbonden.

Platform RES

Bestaat uit een groep vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties en stakeholders die op regionaal niveau een relevante rol spelen in de energietransitie.

Leden:

- worden geïnformeerd over de inhoud en het proces van de RES
- kunnen gezamenlijk het BNE adviseren over de inhoud en het proces van de RES

Afhankelijk van het Plan van Aanpak en het procesverloop zal er op thema, project of sectoraal niveau kennis moeten worden ontwikkeld en worden vertaald voor de RES. Daarvoor zullen in kleinere gremia, met diverse stakeholders uitwisselingsmomenten plaatsvinden.

Uitgangspunt: Werken op basis van vertrouwen, interventie alleen als het écht nodig is

Het uitgangspunt voor de samenwerking tussen de regiopartijen (gemeenten, provincies en waterschappen) bij de RES Rotterdam Den Haag is wederzijds vertrouwen. Vertrouwen dat de (bestuurlijke) samenwerking ervoor zorgt dat de gezamenlijke RES-ambities bijtijds gehaald worden. Toch kunnen er situaties in de samenwerking ontstaan waarbij er een kink in de kabel optreedt. Bijvoorbeeld een situatie dat een regiopartij niet meer wil deelnemen aan de RES-vorming of de situatie dat een regiopartij de RES niet wil verankeren in omgevingsbeleid. Als er een situatie optreedt waarbij de samenwerking bij de RES, op welke manier dan ook, stokt dat is het uitgangspunt dat de regiopartijen eerst samen proberen onderling tot een bestuurlijke oplossing te komen. Het probleem wordt geagendeerd voor bespreking in de Stuurgroep RES, en indien nodig in het BNE. Ook kan hierbij het Nationaal Programma RES (NPRES) betrokken worden. Als het vervolgens écht niet lukt om onderling via de bestuurlijke route tot een oplossing te komen, dan neemt de provincie het initiatief binnen om tot een bestuurlijke oplossing te komen. Pas als het via deze opgeschaalde bestuurlijke route en een intensief traject niet lukt om

de kink uit de kabel te halen, dan kan de provincie haar bevoegdheden benutten om over te gaan op meer dwingende (juridische) interventies (bijv: programma vaststellen, instructie geven, instructieregels stellen en/of projectbesluit nemen). Als er ook na interventie door de provincie geen oplossing wordt gevonden of als er een situatie optreedt waarbij de provincie zelf partij is bij het knelpunt, dan gaat het voortouw over naar het Rijk. Het Rijk initieert dan bestuurlijk overleg met de regiopartijen. Als het echt niet anders kan zet het Rijk haar juridisch instrumentarium in. Zij stelt dan bijvoorbeeld programma vast, geeft instructie, stelt instructieregel en/of neemt projectbesluit.

Monitoring

De realisatie van de RES wordt via de Uitvoeringagenda nader geconcretiseerd. Om de voortgang van de in de RES opgenomen ambitie te kunnen bewaken wordt zowel op inhoudelijke als procedurele aspecten gemonitord. Daartoe biedt de RES-organisatie periodiek adequate monitoringsinformatie aan. Die informatie kan gebruikt worden om de aanpak binnen de Uitvoeringsagenda bij te sturen. Daarnaast kan de monitoringsinformatie aanleiding zijn om in de herijking van de RES 2.0 te betrekken.